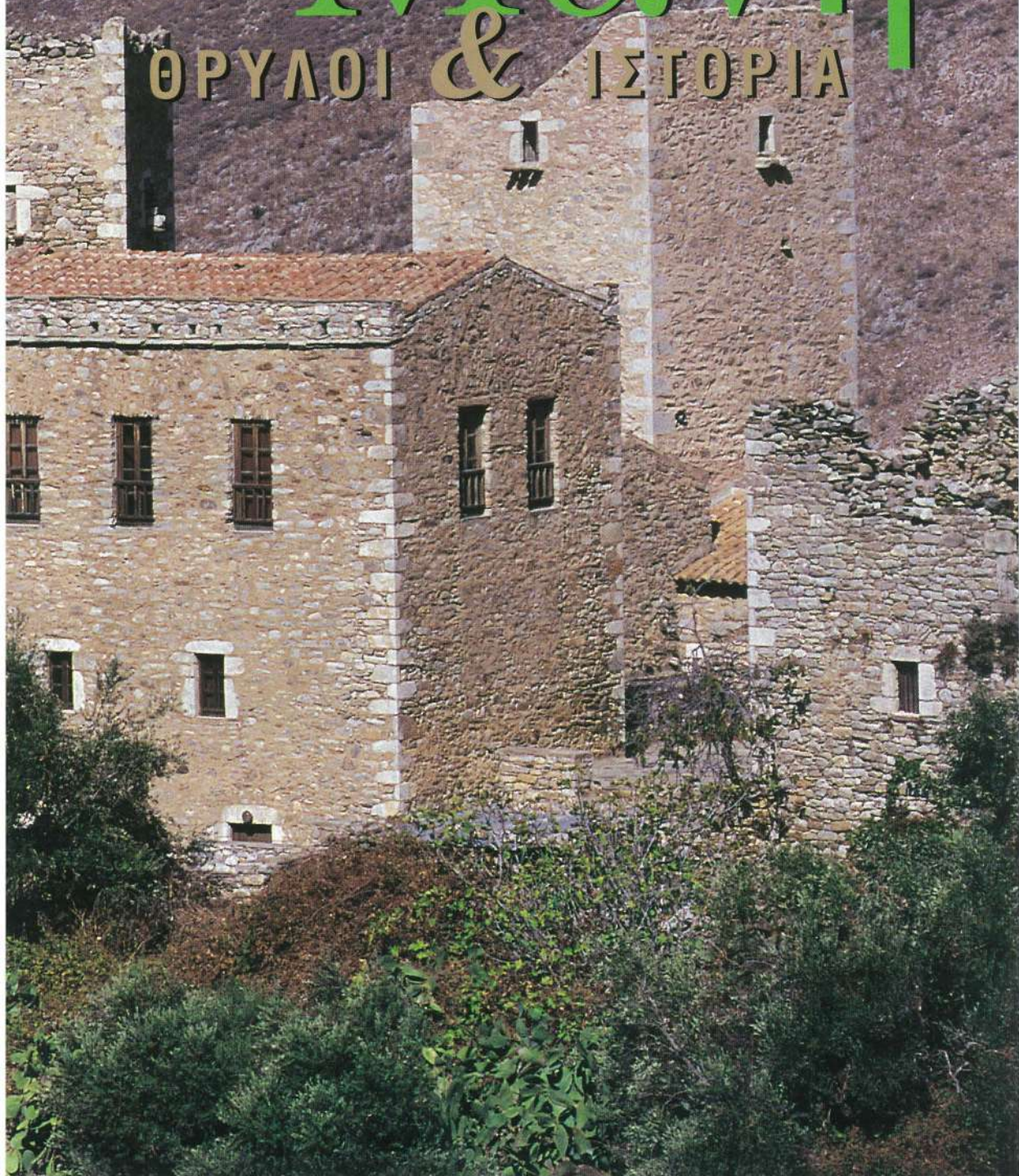

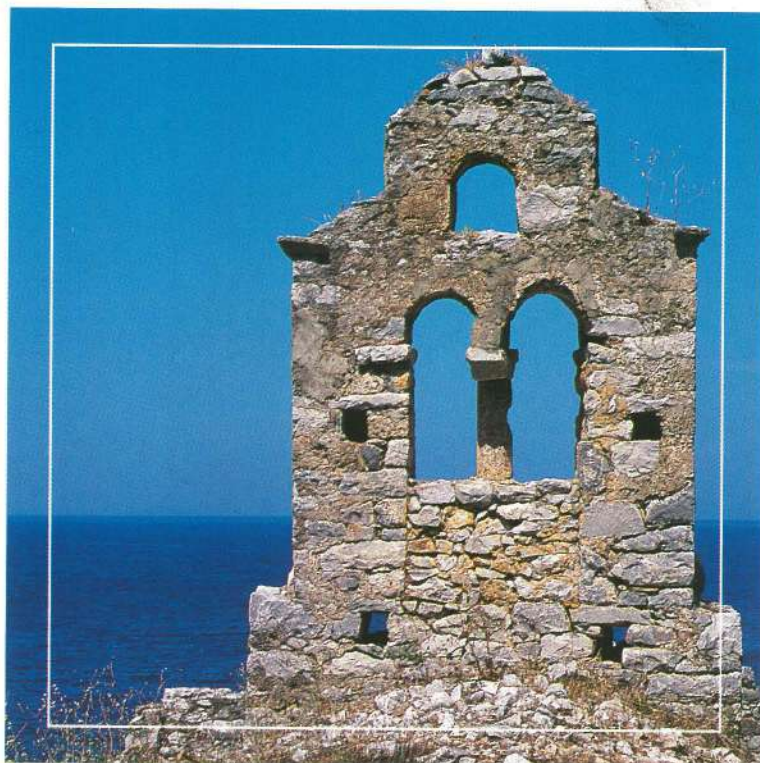

Φωτογραφίες: Βαγγέλης Μπουγιώτης

Μάνη

ΘΟΥΛΟΙ & ΙΣΤΟΡΙΑ

Στο έμπα της Μάνης, ο ταξιδιώτης θα σταθεί για λίγο σε τούτη την νεόκτιστη Πύλη, για να πάρει μια πρόγευση του άγριου τοπίου που τον περιμένει απ' εδώ και πέρα. Η προτομή και τα ποιητικά λόγια του Γ. Φτέρη θα είναι το πρώτο βάπτισμα σ' αυτά τα χόματα.

Σιωπηλό και το καμπαναριό που στέκει ακόμα ορθό παρά τα γηρατεία και την ληημονιά. Χαμένες και οι καμπάνες του στο πέραςμα του χρόνου.

Κείμενο: Κωνσταντίνου Α. Καρακάση Ο.Σ.Ι.

T

Ι είναι η Μάνη? ρωτώ.

....Τα βήματα όπου σκαρφάβλωσαν, τα μάτια που πυρακτώθηκαν από τον ίλιγγο της άγονης πετραιάς γής, το άγγιγμα της σιωπής.....

Τι είναι η Μάνη? ρωτώ ξανά και ξανά.

Ενα δάχτυλο μου δείχνει μια μαυροφορεμένη σκιά που περνά.

Ενα άηλο μου δείχνει κάποιον μισογκρεμισμένο πύργο

και ένα παιδί μου δείχνει τις κακοτράχαλες πηλαγιές.

Τι είναι η Μάνη? Ξαναρωτώ.

Ο θάνατος !

Η περηφάνεια!

Το μεθύσι της ληυτεριάς!

Ο άγραφος κώδικας της τιμής.....

Οι ρίζες που είναι βαθιά χωμένες σε αμέτρητους αιώνες.....

Τι είναι η Μάνη? Μονοθιγώ.....

Δίπλη μου μια κυρτωμένη φιγούρα, στρέφει

αργά το πρόσωπό της επάνω μου.

Το μαύρο μαντήλι μόλις που αφήνει να φανερί η σάρκα μιας χιλιόχρονης εθιάς, αθιλά με δυό μάτια κάρβουνα. Τα χείλη σαθλεύουν. Κάτι ψιθυρίζουν. Σκύβω και αφουγκράζομαι.

"Ζωή και θάνατος... Κεραυνοβόλος έρωτας..."

Η εθιά χάνεται μέσα στα μαύρα πέπλα της.

Δεν έχω καταλάβει ποιος μίλησε.

Ο ζεστός ήβας που σου κόβει την ανάσα ? Οι φθογισμένες πέτρες?

"Κεραυνοβόλος Έρωτας... Ζωή και θάνατος..."

Αναμασώ τα λόγια τούτα και προσπαθώ να καταλάβω.

Ποθύπαθη, πολυτάραχη, καχύποπτη, εκρηκτική, ζηλότυπη και παθιασμένη, σκληροτράχηλη, ερωτική, γητεύτρα.....

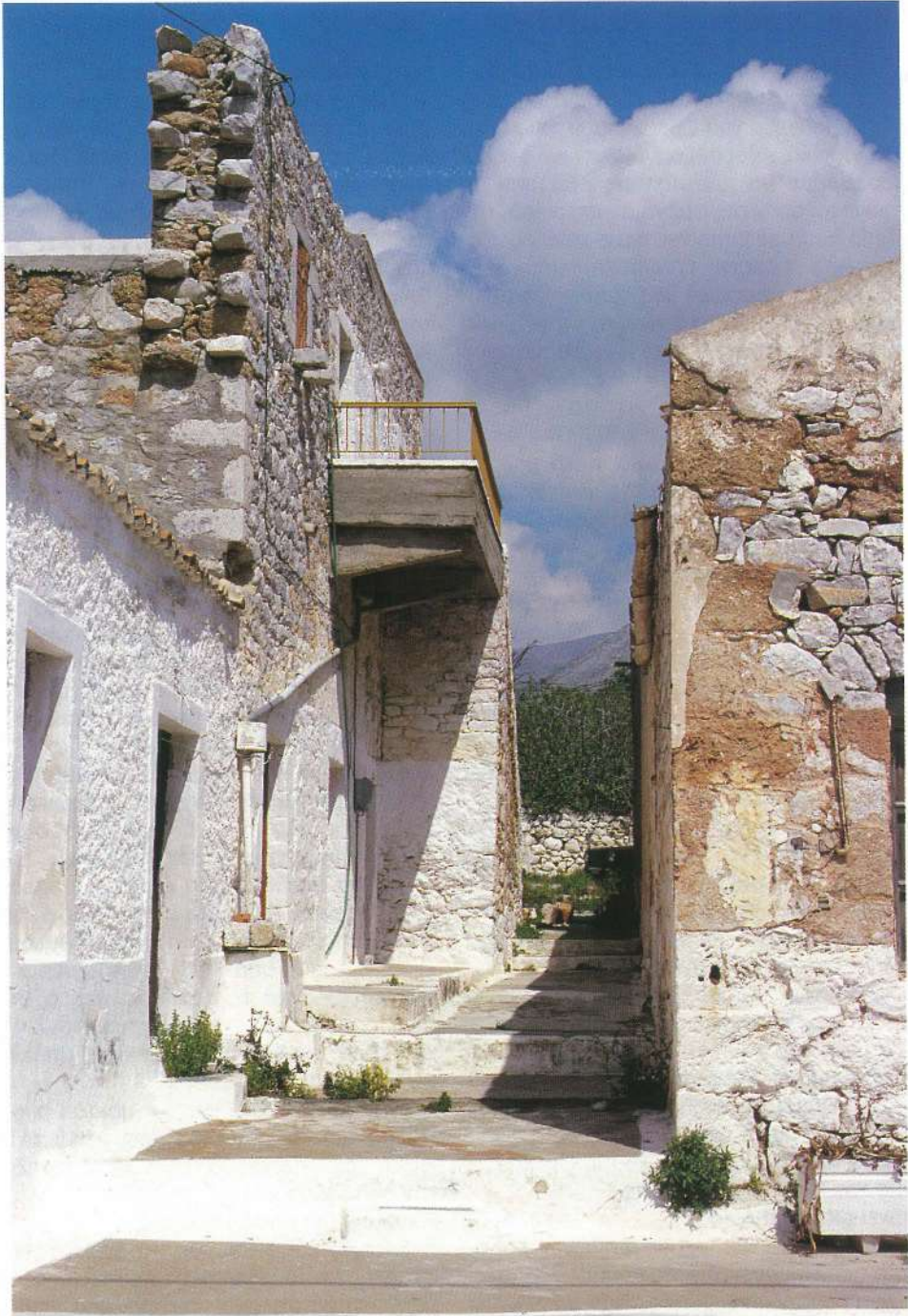
Για τούτη την γη, τα επίθετα που της ταιριάζουν είναι αμέτρητα.

Να τι είναι η Μάνη!

Όλα αυτά και αμέτρητα άλλα....

Έρημα σοκάκια. Πόρτες και παράθυρα κλεισμένα. Τοίχοι που σημαδεύουν παλιά μεγαλεία. Σε όλη την Μάνη, η ίδια σιωπή.

Στον πηγαισμό για τη “Μαΐνη”

■ ■ ■ εκινήσαμε χαράματα από το Ναύπλιο -
■ ■ ■ ο Βαγγέλης και η αφεντιά μου -
■ ■ ■ μεσουήντος του Φθινοπώρου για τούτο
το οδοιπορικό. Αγουροξυπνημένοι και οι δύο,
προσπαθούμε να κρατήσουμε έξω από το
αυτοκίνητο, στην παγωμένη ατμόσφαιρα, την
υπνηλία που μας βαραίνει. Λέμε χαζά αστεία,
μιλάμε για άσχετα πράγματα, ασύνδετα
μεταξύ τους, που όμως μας κρατούν συλλω-
μένους, ακίνητους στο κάθισμα, με τα μάτια
ορθάνοιχτα μπροστά στον κατασκότεινο
δρόμο.

"Ωρες πονηρές... -ήξει ο Βαγγέλης-...
γίνονται τα πιο πολλά..."

Η φωνή του κόβεται απότομα, πατά μαλακά
το φρένο και ξεπερνάει μια караμπόλια τριών
αυτοκινήτων στην άκρη του δρόμου. Ασυναί-
σθητα κάνουμε και οι δύο τον σταυρό μας.
Μόλις αφήσαμε πίσω μας το ολόφωτο εκκλη-
σάκι του Αγίου Γερασίμου που γιορτάζει
σήμερα.

-Μεγάλη η Χάρη του... μονολογεί ο Βαγγέλης.

-Να 'χουμε καλή στράτα, εύχομαι εγώ.

-Πως σου φάνηκαν οι εκλογές?... Αιθάζει
ύφος η φωνή του Βαγγέλη, έτσι για να
πιάσουμε ένα θέμα που θα μας συντροφέψει
για ώρα πολλή στον μακρύ δρόμο.

Κάπου στον μακρινό ορίζοντα, αρχίζει μόλις
να διακρίνεται ένα αχνοφέγγισμα. Νιώθω
μέσα μου μιαν απέραντη γαλήνη. Αυτό το
απροσδιόριστο αίσθημα του φόβου της
νύχτας που φεύγει και έρχεται η ελπίδα του
φωτός..... Μιας καινούργιας μέρας.

Στο φως των προβολέων, μια τεράστια
αίθεπού σαν κατακόκκινη φλόγα, διασχίζει
σβέλητα και όλο χάρη τον δρόμο και χάνεται
μέσα στα θαμνά. Στο στόμα της κρατά κάποιο
φτερωτό θήραμα. Προλαβαίνω να δω μιαν
αστραπή στα μάτια της.

Ευτυχώς -σκέπτομαι- δεν έχουμε ξεπατώσει
ακόμα την ζωή στον τόπο μας.

Υπάρχει ακόμα ελπίδα.....

Το πρώτο φως της μέρας απλώνει ροδό-
χρωμα πέπλη πάνω από τις κορυφογραμμές,
και ένα ολόχρυσο βέλος έχει καρφωθεί
κατάσαρκα σ'ένα τόσο θαρραλέο στον
μακρινό ορίζοντα. Αυτή η ανεπανάληπτη μα
και απεριγράπτη μαγεία του ελληνικού
τοπίου, σε κάνει να ζητάς μια δωδεκάδα
μάτια -αν όχι τα 100 του μυθικού 'Αργου- για

να χορτάσεις αυτή την ομορφιά.

Το πάντα ανυπεράσπιστο σκοτάδι, υποχωρεί
μπροστά στην αδάμαστη δύναμη του φωτός.
Ακόμα και στις βαθιές ρεματιές και χαρά-
δρες, τα χρώματα αρχίζουν ν' αλληιάζουν. Η
μαγεία της ζωής παίρνει σάρκα και οστά. Τα
σχήματα μορφοποιούνται, παίρνουν το δι-
καίωμα της παρουσίας τους. Δέντρα, θάμνοι,
ξωκκλήσια, προσκυνητάρια, στάνες και αγρο-
τόσπιτα...

Και ξαφνικά όλα χάνονται!

Ο Βαγγέλης σταματά να μιλά και μοιάζει
αγριεμένος καθαλήρης πάνω στο άηλογο του,
έτοιμος να υπερπηδήσει ένα αξεπέραστο
εμπόδιο.

Η ένταση γεμίζει την ατμόσφαιρα μέσα στο
αυτοκίνητο. Εχουμε πέσει σε μια ομίχλη τόσο
πληκτή, που μόλις και διακρίνεις την λευκή
γραμμή στο οδόστρωμα δυο-τρία μέτρα
μπροστά σου. Μοιάζει να έχουμε παγιδευτεί
στην αγκαλιά ενός ύπουλου και πανίσχυρου
εχθρού. Πηγαίνουμε τόσο αργά, που έχω την
αίσθηση πως βρισκόμαστε σε κάποιο παγο-
θραυστικό, που σπάει αργά και σταθερά τους
αιώνιους πάγους των πόλων.

Σχεδόν ακούω το σούρσιμο της ομίχλης σαν
μακρόσυρτη απειλή πάνω στο αυτοκίνητο.

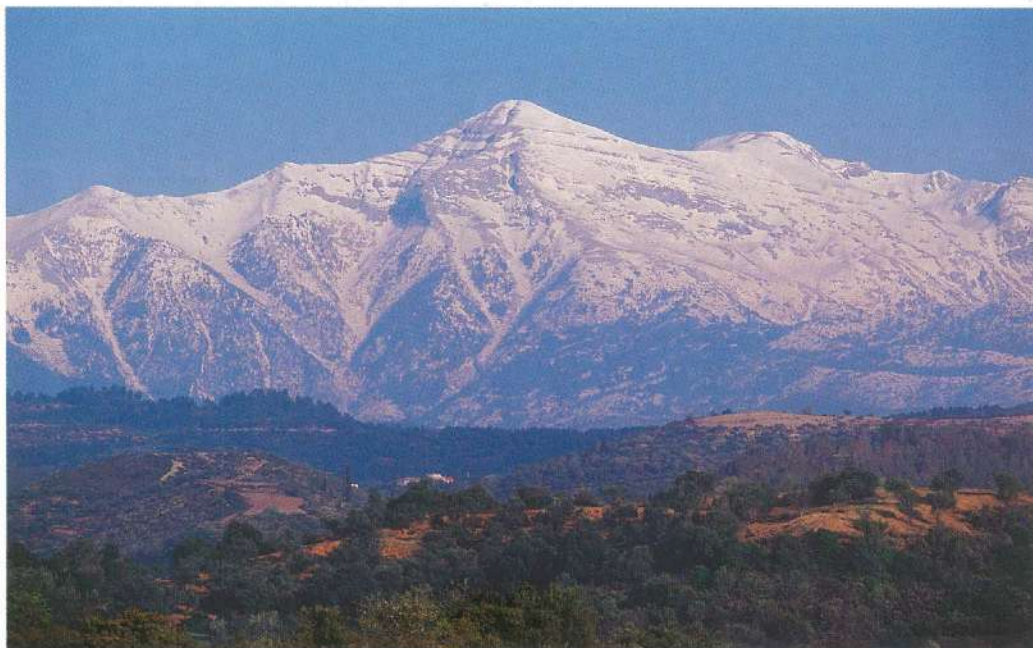
Κανείς μας δεν μιλά... Ούτε ξέρω πόσην ώρα
προχωράμε, μπροστά μας, μόλις και διακρί-
νουμε τα αναλάμποντα φώτα της σήραγγας
του Αρτεμισίου. Ορμάμε ηες και θέλουμε
ν' απαλλθαγούμε από τα πλοκάμια αυτού του
εχθρού. Μα από την άλλη μεριά της
σήραγγας, αυτό το τεράστιο λευκό στόμιο
μας περιμένει, το ίδιο απειλητικό. Μας
καταπίνει ανελέητο. Επί τέλους μπαίνουμε
στην Τρίπολη.

Η πρωτεύουσα του Μωριά, μοιάζει αγουρο-
ξυπνημένη και... μουσκεμένη μέχρι το κόκ-
καθο! Την αφήνουμε βιαστικά κι αρχίζουμε
την ανηφόρα.

Ρίχνουμε μια ματιά πίσω μας.

Η Τρίπολη και ο κάμπος της μέχρι εκεί που
φτάνει η ματιά, είναι σκεπασμένη με αυτό το
παχύ λευκό στρώμα ομίχλης. Από ψηλά, το
τοπίο είναι ονειρεμένο. Σταματάμε και ο
Βαγγέλης πετάγεται έξω με τις μηχανές του.

-Κάπως έτσι θα είδε και ο Νώε την γη μετά
τον κατακλιισμό, του λέω θαυμάζοντας το
τοπίο.

Μια στροφή ακόμα και ο αγαπημένος μου γίγαντας προβάλλει μεγαλοπρεπής, τιτάνιος και αγέρωχος, από την αρχή του χρόνου μέχρι σήμερα.

Ούτε που μου δίνει σημασία. Όταν ο Βαγγέλης φωτογραφίζει, τίποτε δεν τον απασχολεί.

Σύντομα ξαναγυρνάμε στο αυτοκίνητο και ορμάμε στον ανοικτό δρόμο.

Σε λίγο αρχίζουμε την κατηφόρα. Ο Βαγγέλης έχει ξαναβρεί το κέφι του.

-Μόλις φτάσουμε Γύθειο -λέει- θα κάτσουμε για έναν καφέ στο λιμάνι, να ξεμουδιάσουμε λιγάκι...

-Μακάρι νάχαμε φτάσει κιόλας, του απαντώ. Ποτέ άηλότε δεν είχα τόσο διάθεση για έναν αχνιστό καφέ όσο αυτή τη στιγμή.

Το αυτοκίνητο καταρακιδιά με ταχύτητα.

Μια στροφή ακόμα και ο αγαπημένος μου γίγαντας προβάλλει μεγαλοπρεπής, τιτάνιος και αγέρωχος, από την αρχή του Χρόνου μέχρι σήμερα.

Έχω δει σχεδόν όλα τα βουνά της Ελλάδος, μα ο Ταΰγετος είναι πάντα το αγαπημένο μου. Ασυναίσθητα η ματιά ψάχνει στα ριζά του, εκεί που υψώνεται ταπεινά στα πέλαμα του γίγαντα, ο Μυστράς. Τόπος αγαπημένος από παλιά και που θέλω να κάνω έστω μια γρήγορη "περασιά", να τον χαιρετίσω από κοντά. "Δεν έχουμε χρόνο" λέει ο Βαγγέλης

Δεν ήβω τίποτα, γιατί ξέρω πως έχει δίκιο. Στέλνω μια νοερή αγκαλιά στην αγαπημένη μου καστροπολιτεία και άλλη μια στην πορφυρογέννητη Σπάρτη.

Το αυτοκίνητο χυμά ακάθεκτο προς τον νότο μπαίνουμε στο Γύθειο σαν ραηίστες! Σταματάμε κάπου στο λιμάνι, μέσα στο ηλιοθλουστο αυτό πρωινό, δίπλα στην γαλήνια θάλασσα που στραφταήλιζει τρυφερά και σου στέλνει στα πλεμόνια τις μυρουδιές χιθίων αιώνων από τα αίματα της Ρωμοισύνης....

Σε χρόνο μηδέν, μπροστά σε έναν αχνιστό καφέ, βιώθεις την άφατη ευτυχία να ζεις σ'αυτό τον ευλογημένο τόπο.....

Η αρχή ενός ποιητικού δρόμου.

*"....Τη θύμηση της Μάνης,
της πέτρας και του αέρα,
την έπαιρνα πάντα μαζί μου
όπου πήγαινα σαν φυλαχτό..."*

Γ.Φτέρης

Όταν διαβαίνεις τα όρια μιας χώρας και σε υποδέχεται ο ποιητικός Λόγος, ε! τότε σίγουρα αυτός ο τόπος αξίζει κάτι παραπάνω.

*Το Γύθειο, πανέμορφο και γαλιγνίο, λουομένο στο
φθινοπωρινό φως, αντικατοπτρίζει στα ήρεμα νερά
του λιμανιού την αρχοντιά των σπιτιών του.*

Νήσος Κρανία. Ο Πύργος των Τζανετάκηδων. Η παράδοση θέλει την ωραία Ελένη και τον Πάρι, να φεύγουν σκαστοί μέσα στην νύχτα για την Τροία απ' αυτό το μικρό νησάκι. Ο πύργος και τα κτίσματα, ήταν μέχρι πρόσφατα ιδιοκτησία του τ. πρωθυπουργού κ. Τζανή Τζανετάκη, ο οποίος και τα δώρισε στο Κράτος.

Καθώς αντικρίζεις για πρώτη φορά τα Μανιάτικα βουνά γυμνά κι' αποστεωμένα, καταλαβαίνεις πως μπαίνεις στο πέτρινο καμίνι μιας πολυτάραχης και βασανισμένης γης.

Μιας γης που δεν της ταιριάζει και δεν παράγει φωνές Ιωνικού θυρισμού.

Εδώ οι άνθρωποι δεν ήνευ ποηλιά λόγια.

Μοιάζουν με τα βουνά τους!

Εδώ οι άνθρωποι έμαθαν να ζούνε λιτά, αυστηρά, όπως οι προγόνι τους.

Σ' αυτή την Ξεραϊήνα, έτσι όπως ρίζωσε η Μανιάτικη φυλή, δεν θα μπορούσε να είναι διαφορετική απ' αυτή που έγινε.

Σκληροτράχηλη, λιγομίλητη, δυσπρόσιτη.

Αιλιά και με την σφραγίδα του μεγαλειού αυτής της γης, που γνώριζε και μπορούσε να γεννά και να πραγματοποιεί θρύλους....

Από τα παλιά, από τα χρόνια που χάνονται στον ίσκιο της Ιστορίας.

Καθώς αναδιφώ τις καταγραμμένες ιστορίες της Μάνης, απορώ πως μέχρι σήμερα, δεν βρέθηκε έλληνας συγγραφέας να αντλήσει υλικό μέσα απ' αυτό το μεστό παρελθόν και

να δώσει στον Κόσμο συγκλονιστικές εποποιίες, συνταρακτικά γεγονότα, απίστευτα δράματα και ρομαντικές φυσιογνωμίες, που θα μπορούσαν να σπονδυλώσουν το ωραιότερο -ίσως- μυθιστόρημα που γράφτηκε ποτέ...

Μα εδώ, σ' αυτές τις σελίδες, δεν γράφουμε την Ιστορία της Μάνης. Σ' αυτό το προσκύνημα, ο τόπος και η ομορφιά του έχουν την πρώτη θέση. Ο αναγνώστης ας μου συγχωρέσει την "μικρή" ιστορική επαφή με τα μεγάλα γεγονότα της Μάνης.

Αυτά δεν μπορούν να χωρέσουν σε ένα περιοδικό σαν αυτό που κρατάτε στα χέρια σας. Χρειάζονται άλλο στιβαρό χέρι που ν' αντέχει...

Ν' αντέχει την γραφή της Μανιάτικης ιστορίας, βουτώντας την πέννα του στο αίμα, τον πόνο, τις θυσίες. Ν' αντέχει στον θρυμματισμό της καρδιάς...

Μα καθώς θα διαβίνουμε κάστρα και πύργους, μοναστήρια κι' εκκλησιές, τόπους θρυλικούς και μυθεμένους, όπου η ιστορία σ' αγγίζει θες δε θες, αυτή η γραφίδα θα

προσπαθεί να σας δώσει με πολύ ταπεινοφροσύνη, μόλις μια σκιά αυτού του τόπου. Γιατί η Μάνη δεν περιγράφεται! Είναι πολύ μεγάλη για να χωρέσει σε λίγες σελίδες και ακόμα μεγαλύτερος ο ίσκιος της για να τον σκώσεις στις πλάτες σου. Πλαντάζει από το βάρος, την αγριότητα του

*Από τα λίγα αρχαία ερείπια, το Ρωμαϊκό
Θέατρο του Γουθειού.*

*Ο μεταλλικός φάρος του Πόρτο Κάγιο
στο φεγγαρόφως.*

Φωτ. Γ. Σκουζιάς

Η θέα του ακρωτηρίου Ταίναρο -Κάβο Ματαπάς- από τα Κορογονιάνικα, κάτω τα λίγα σπίτια του χωριού "Αχιλείο" και απέναντί του το Πόρτο Κάγιο όπου στο τελείωμα της ξηράς βρίσκεται ο μεταλλικός του φάρος.

τοπίου και της ψυχής της, τα απίστευτα και ασίγαστα πάθη της, την παθιασμένη "τρέλλα" της για την Ελευθερία, αλλιά και το αέναιο παιχνίδι ανάμεσα στην Ζωή και τον θάνατο. Πουθενά αλλού στον ελληναδικό χώρο, δεν πραγματώθηκε τόσο απόλυτα αυτό που έχει ηεχθεί, πως...."τρελοί και ρομαντικοί έχουν γράψει την ανθρωπινή ιστορία"..... Και στην Μάνη, η ιστορία είναι Μεγάλη.

Ο Βαγγέλης προσπερνά χωριά και οικισμούς, με τα μάτια καρφωμένα στον ορίζοντα, γεμάτος ένταση. Τον κοιτάζω έτοιμος να τον ρωτήσω κάτι, αλλιά με καταλαβαίνει χωρίς να στρέψει τα μάτια του προς εμένα.

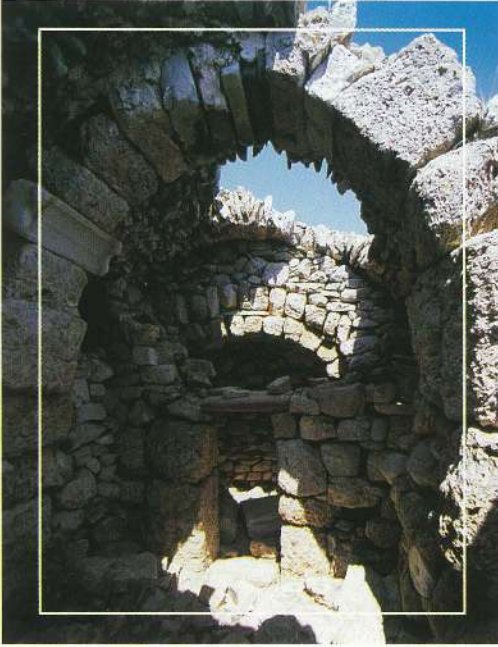
-θα σε πάω στον....κάτω Κόσμο πρώτα και θα σε φέρω πίσω!!!! Αη εκεί θα ξεκινήσουμε.

Η φωνή του αν και σοβαρή, δεν μπορεί να κρύψει την πειραχτική της χροιά. Δεν του απαντώ. Ο ανοιχτός ορίζοντας με το απέραντο γαλάζιο της θάλασσας ν' αστράφτει εκθαμβωτικά στο πρωινό φως, το γυμνό και γκρίζο τοπίο σκληρό και αφιλόξενο, δεν μπορεί παρά να είναι τόπος θανατερός.

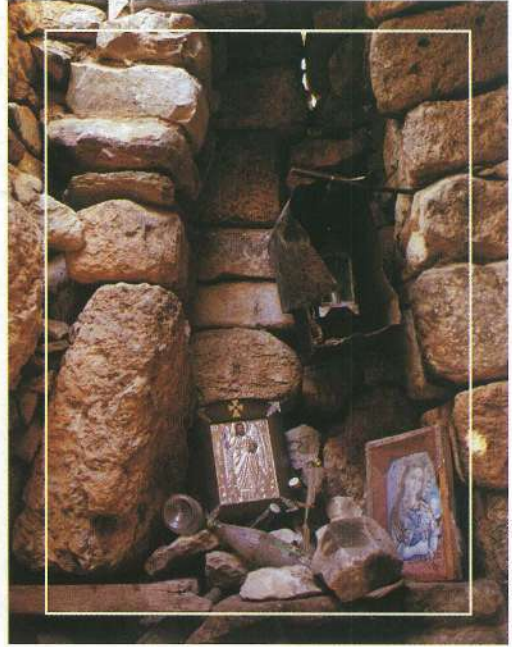
Σταματάμε σ' ένα μισοσειρωμένο χωριό. Μια φθαρμένη πινακίδα μας το ονοματίζει.

Πάλιρος! Κατεβαίνουμε και ακολουθούμε τον δρόμο που οδηγεί στο μικρό λιμανάκι Πόρτο-Στέρνες, κοντά στην μύτη του ακρωτηρίου. Δίπλα στη θάλασσα υπάρχει το ερημοκλήσι των Αγίων Ασωμάτων, κτισμένο στο ίδιο σημείο και με τα υλικά που είχαν απομείνει από τον φημισμένο ναό του Ταϊναρίου Ποσειδώνα (5ος αιώνας π.Χ.) που εδώ λατρευόταν σαν θεός του Κάτω Κόσμου.

Κάποια σκόρπια θεμέλια υποδηλώνουν σήμερα τα κτίσματα της αρχαιότητας, κατοικιών, νεωσοίκων, μια λαξευτή τάφρο και το περίφημο ψυχοπομπείο, όπου ανέβαιναν οι ψυχές των νεκρών και μετά από μυστηριακές τελετές και καθαρμούς που έκαναν οι θνητοί, μπορούσαν να συνομιλούν μαζί τους. Ένα μικρό μονοπάτι μας οδηγεί μετά από κουραστικό περπάτημα στην μύτη του ακρωτηρίου Ταίναρου ή Κάβο-Ματαπά. Το έσχατο χερσαίο άκρο της ηπειρωτικής Ελλάδος και Ευρώπης, με έναν από τους πιο σημαντικούς φάρους της Μεσογείου.

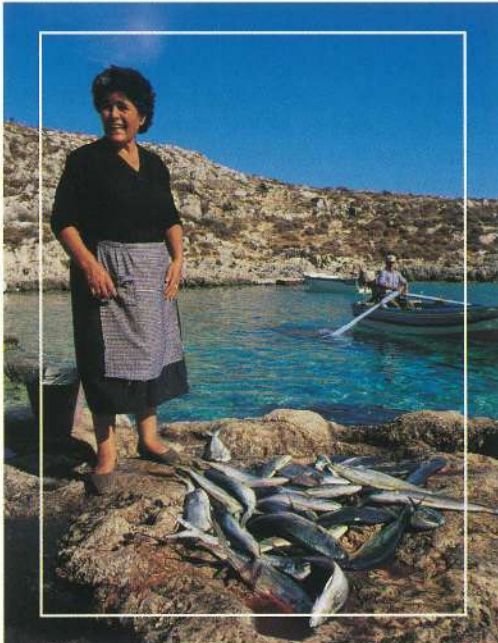
*Η Πύλη του Άδη στο Ταίναρο.
Το Ψυχοπομπείο όπου περνούσαν οι ψυχές
για τον κάτω Κόσμο...*

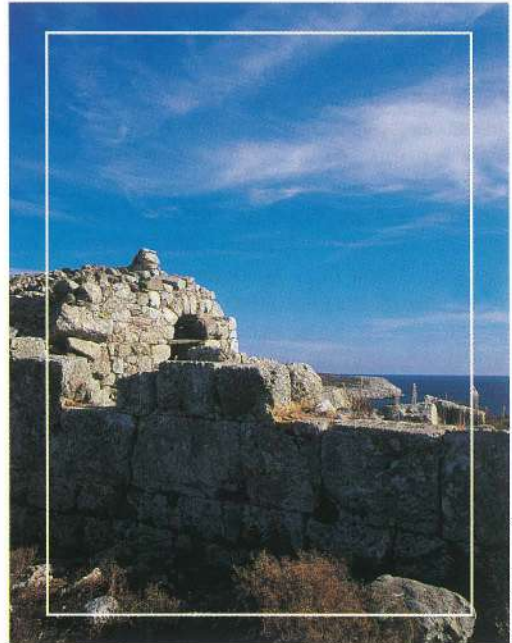
*Εσωτερικό της εκκλησίας των Αγίων Ασωμάτων,
φτιαγμένη από τις πέτρες του ναού του
Ποσειδώνα.*

*Λαμπούσες -Ψάρια κνηνηγοί- όπως τα
ονομάζουν στην περιοχή.*

*Περιτοίχισμα του ναού με κνκλώπεια τείχη,
που πρέπει να ανήκαν στην βυθισμένη αρχαία
Ταινάριο Πόλη που αναφέρει ο Πανσανίας*

Φωτ. Γ. Σκουλάς

Φωτ. Γ. Σκουλάς

Οδεύοντας προς το Ταΐναρο. Δαντελωτές ακτές που απαλύνουν το μάτι του ταξιδιώτη καθώς πηγαίνει προς το...τέλος του Κόσμου.

Με ανάμεικτα αισθήματα στέκομαι σ' αυτό το καταθλιπτικό τοπίο που έρχεται σε τόση αντίθεση με την απέραντη γαλήνια αγκαλιά που το περιβάλλει.

Ακούω κάτι σαν υπόκωφη βροντή και το έδαφος μοιάζει να τρέμει κάτω από τα πόδια μου. Σκιάζομαι για μια στιγμή, αηλιά ο Βαγγέλης με πειραχτικό χαμόγελο μου δείχνει το καωτικό σπήλαιο στην άκρη του Ταΐναρου, όπου η δυνατή φουσκοθαλασσιά δημιουργεί αιώνες τώρα τον εφιαθτικό αυτό θόρυβο καθώς ορμά με δύναμη μέσα στα έγκατα της γης. "*Καλώς ήρθατε στον Κάτω Κόσμο...*" μου ήξει σκασμένος στα γέλια.

Κάθομαι σε μια ξερολιθιά και ανάβω τσιγάρο. Ρεμβάζω κοιτώντας αυτό το άγριο τοπίο και προσπαθώ να φανταστώ τους αρχαίους, με τι δέος θα έπρεπε να έφταναν μέχρι εδώ, αηλιά και με τι βαθειά πίστη για να μιλήσουν με τους αγαπημένους νεκρούς!

Οι έλληνες ήξεραν να διαλέγουν τους τόπους που έστηναν τις πολιτείες και τα ιερά τους με έναν μοναδικό τρόπο. Ακόμα κι' εδώ, σ' έναν χώρο όπου συμβαδίζουν η αγριότητα και το μυστήριο του θανάτου, ακόμα κι' εδώ, δεν υπάρχει ούτε ίχνος από τον Δαντικό

τρόπο.

Οι Πύλεις του Άδη των αρχαίων, παραμένουν υποβλητικές, μεγαλειώδεις στο φυσικό περιβάλλον τους και παρά την "αγριότητα" του τοπίου, γαλήνιες και ειρηνικές.

Τα μεθυστικά αρώματα που αιωρούνται στον αγέρα από το φασκόμηλο, το θρούμπι και την ρίγανη, είναι ο καλύτερος λιβανωτός που απόθεσε εδώ η Φύση, στην μνήμη μιας πίστης που έχει προ πολλού χαθεί.....

-*Από πού βγήκε το όνομα Μάνη?* με ρωτά ο Βαγγέλης, καθώς με πλησιάζει κάθιδρος, αηλιά μ' εκείνη την χαρακτηριστική λάμψη ικανοποίησης στα μάτια του.

Αηλιάζει φιλήμ και με κοιτά ερωτηματικά.

-*Ολόκληρη η περιοχή από την αρχαιότητα - του απαντώ συνεχίζοντας να ρεμβάζω-ονομαζόταν Λακωνική και αποτελούσε μέρος του βασιλείου της Σπάρτης. Ο Όμηρος αναφέρει δεκαοκτώ σημαντικές πόλεις, αηλιά σίγουρα θα υπήρχαν και άλλες. Όσον αφορά τώρα για το όνομα Μάνη, πότε και πως εδόθη, υπάρχουν αρκετές εκδοχές. Η μία ήξει ότι προέρχεται από την Λατινική λέξη Manus (χέρι) και από την Ρωμαϊκή εποχή, οι ναυτικοί που παρέπλησαν το ακρωτήριο Ταΐνα-*

Μέσα στο άγριο τοπίο της νότιας Μάνης, ένα άλικο αγριολούλουδο μοιάζει σχεδόν παραφωνία. Μα ταυτόχρονα μια υπόμνηση για το αίμα που έχει ποτίσει κάθε σπιθαμή αυτής της γης...

ρο, έτσι καθώς αντίκριζαν την ομαλή κάθοδο της Ξηράς προς την θάλασσα, ονόμαζαν την περιοχή *Brazzo di Maina*.

Μια άλλη εκδοχή που έχει κι' αυτή σχέση με την θάλασσα λέει, πως καθώς οι ναυτικοί περνούσαν ανοικτά από το ακρωτήριο και επειδή σχεδόν πάντα φυσούν εδώ ισχυροί άνεμοι, έκαναν "μαίνα τα πανιά" μέχρις ότου απομακρυνθούν από την περιοχή.

Μια άλλη ακόμα που έχει σχέση με την Ρωμαϊκή εποχή, λέει πως επειδή εδώ ήταν η Πύλη του Άδη και εδώ έρχονταν οι ψυχές (*Manes*), οι Ρωμαίοι έλεγαν συχνά την φράση *In Manis* με διαφορετική σημασία, δηλ. τον τόπο ή την πύλη των ψυχών και απ' εκεί προήλθε και η λέξη Μάνη, για την ευρύτερη περιοχή.

Τέλος η πιο σημαντική εκδοχή και νομίζω η πιο αθηθοφανής είναι εκείνη που παραπέμπει το κτίσιμο του περίφημου Κάστρου της Μαΐνης, πάνω από το τρομερό και ογκώδες Κάβο-γκρόσσο, αυτό που ξέρουμε σήμερα σαν Κάστρο της Ωριάς και που η ανέγερσή του, ανάγεται στα χρόνια του Ιουστινιανού. Έτσι λοιπόν η περιοχή πήρε αυτό το όνομα από το Κάστρο που έκτισε ο Μαΐνης, δηλαδή

ο αρχιτέκτονας ή μηχανικός που ανέλαβε αυτό το μεγάλο έργο.

Στην Μανιάτικη διάλεκτο επειδή το μακρύ Α προφέρεται σαν άι Το Μάινη έγινε σιγά σιγά Μάνη, με την μετατόπιση του τόνου.

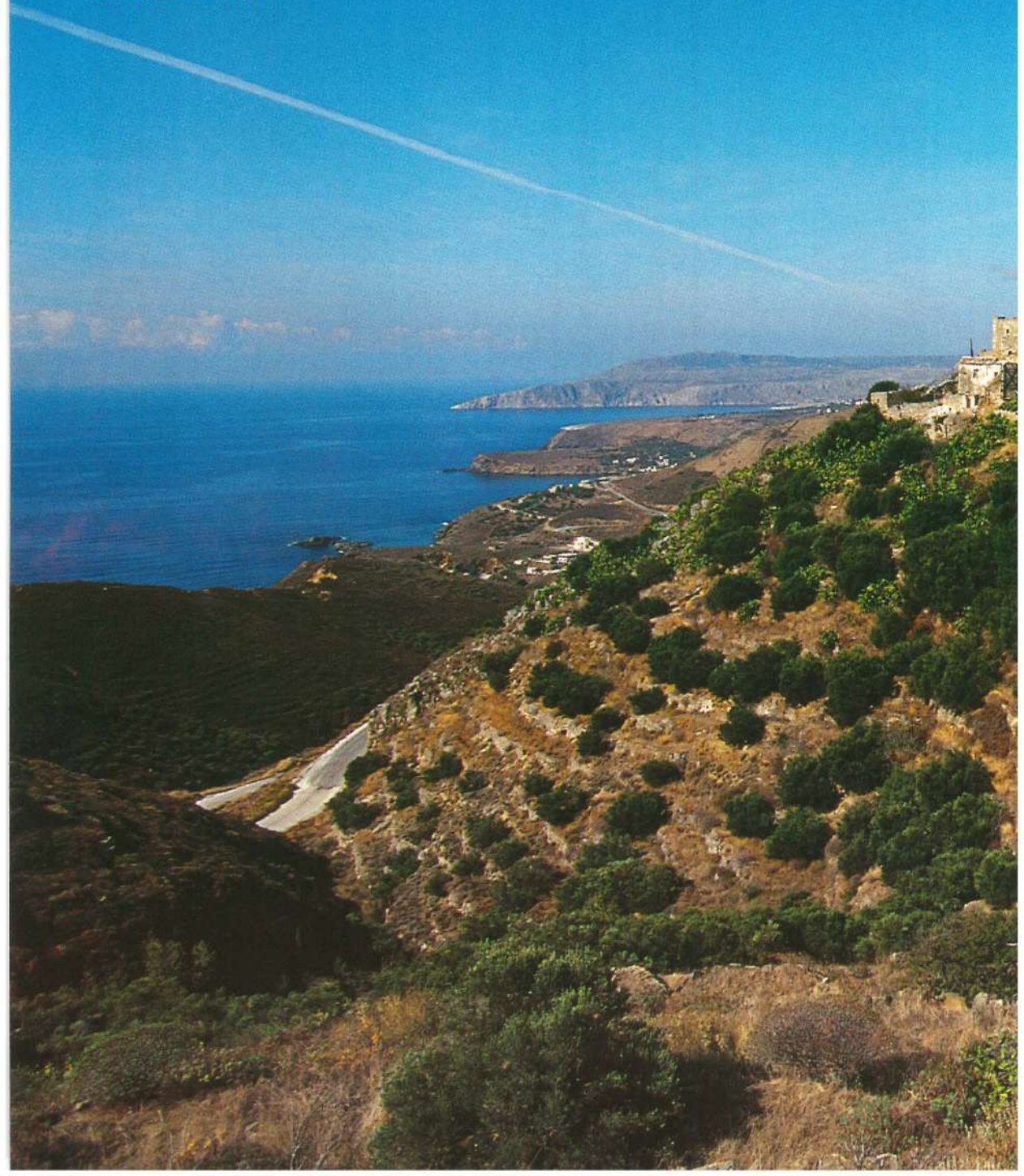
Γεγονός πάντως είναι, ότι αργοπορημένα οι Λάκωνες έγιναν Χριστιανοί από τον "Άγιο Νίκωνα τον Μετανοείτε" και στα χρόνια του Κωνσταντίνου του Πορφυρογέννητου πρωτοαναφέρεται Επισκοπή και Επίσκοπος Μαΐνης..

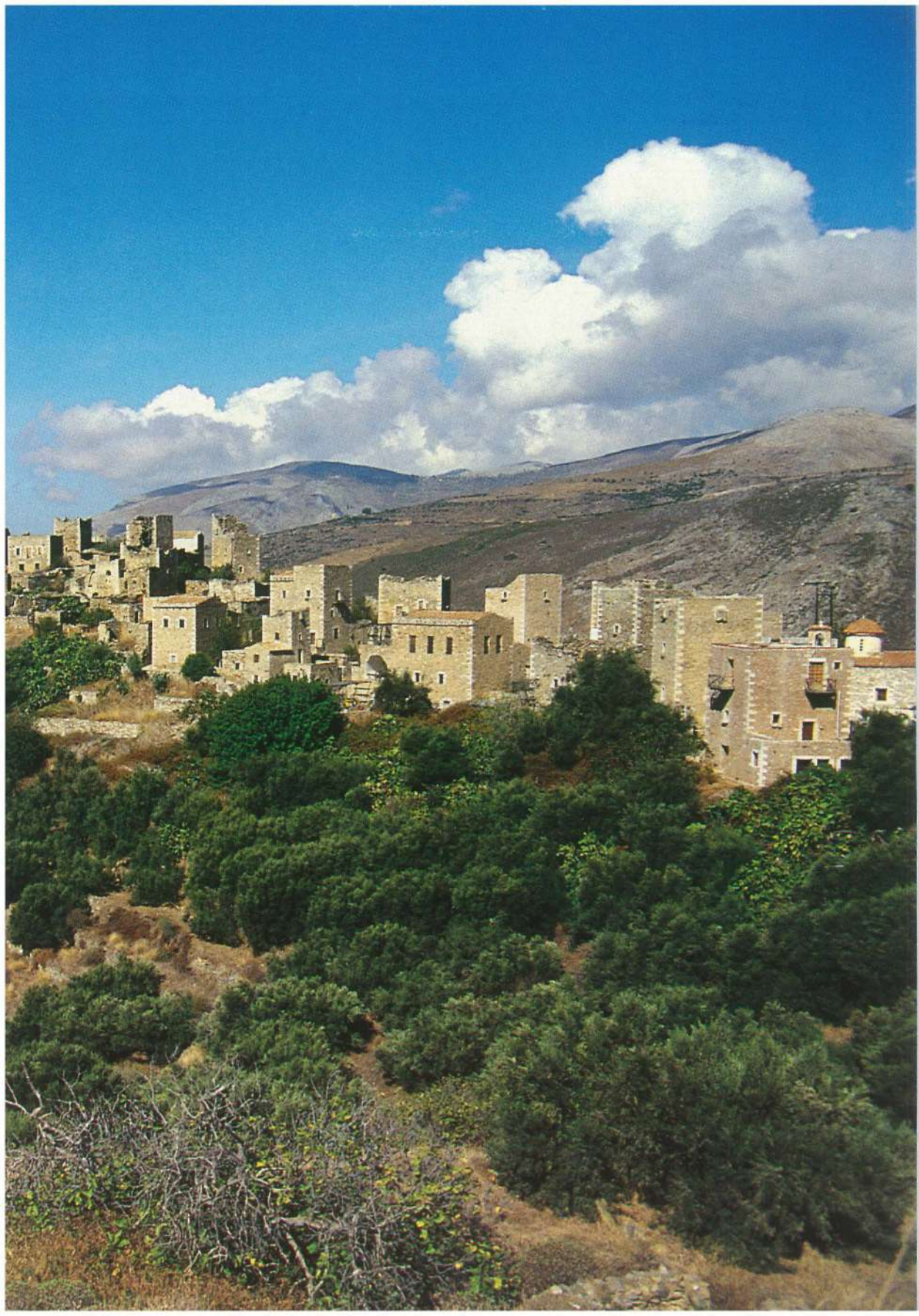
Στέκω απέναντι από την πιο φωτογραφημένη γωνιά της Μάνης που το πορτραίτο της έχει ταξιδέψει στα πέρατα της οικουμένης.

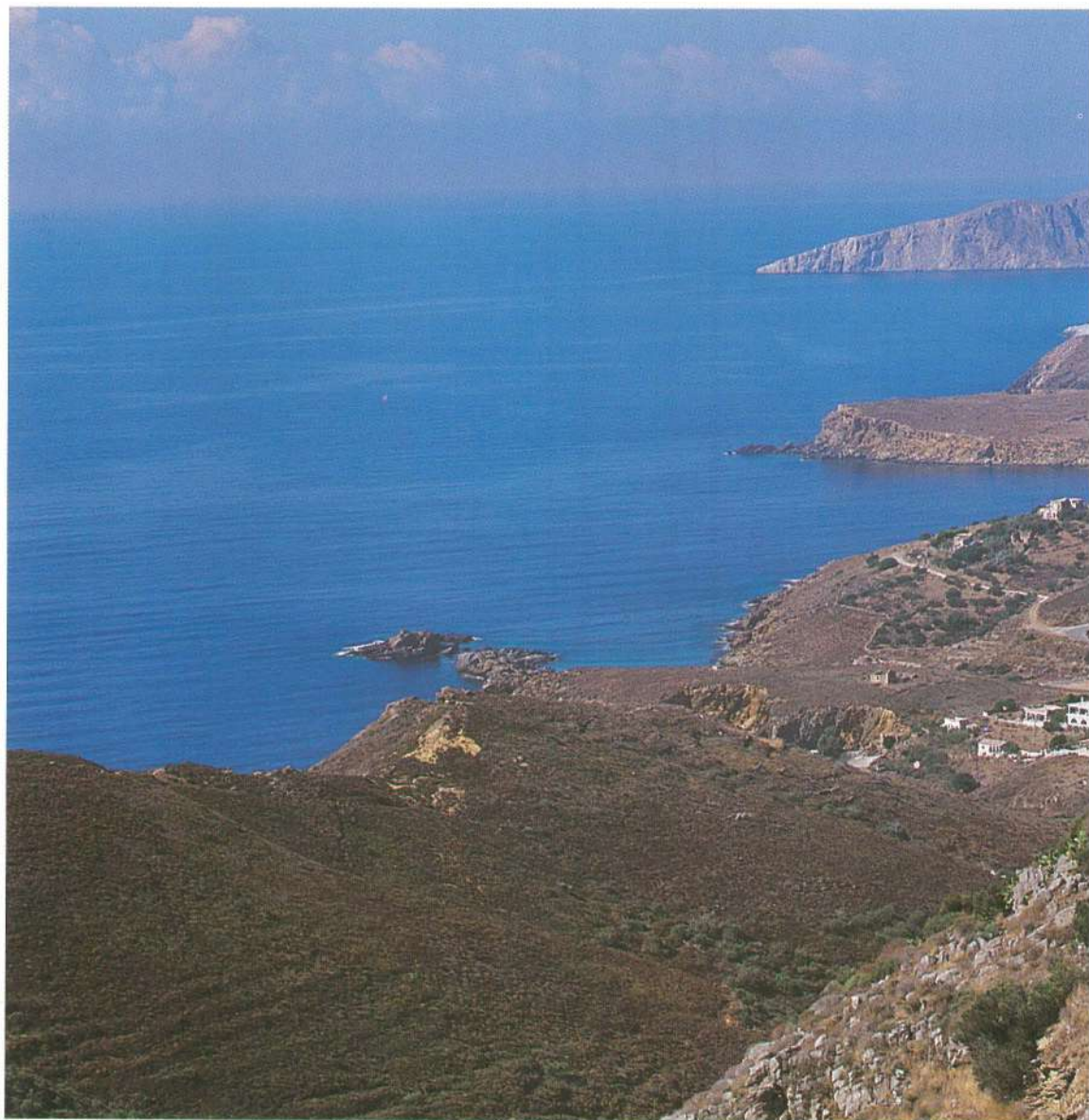
Η Βάθεια, στέκει υπερήφανη και σιωπηλή αυτό το φθινοπωριάτικο πρωϊνό, ανάμεσα στο γαλάζιο της θάλασσας και τα γκριζα ολόγυμνα βουνά. Οι λίγες σκόρπιες πράσινες πινελιές εδώ κι εκεί, κάνουν ακόμα πιο ανάγλυφη την ομορφιά της.

Χαϊλάσματα και γκρεμισμένοι πύργοι, δεν αφαιρούν τίποτα από την αθητοινή της δόξα και είναι προς τιμήν του Ε.Ο.Τ. που με πολύ φροντίδα και μεράκι, αναστηλώνει σε ξενώνες τα εγκαταλειμμένα από χρόνια αρχοντικά και πύργους, έτσι ακριβώς όπως ήταν στην

Βάθεια. Η ομορφιά της έχει ταξιδέψει στα πέρατα της οικουμένης και όχι άδικα. Αξίζει τον κόπο να μείνεις σε έναν από τους αναστηλωμένους πύργους ή αρχοντικά της Βάθειας, που με τόση φροντίδα και σεβασμό ο Ε.Ο.Τ. -επιτέλους- αποκαθιστά στην αρχική τους μορφή. Πρέπει όμως να γραφτείς σε...λίστα αναμονής μια που τα διαθέσιμα δωμάτια είναι ακόμα λίγα και οι μνηστήρες ουκ ολίγοι!

αρχική τους μορφή. Και αν ο καλός Θεός βάλει το χεράκι Του και η Δ.Ε.Η. το δικό της, ελπίζω την επόμενη φορά που θα ξαναπεράσω από την Βάθεια να μην αντικρίσω ξανά τους τερατώδεις ξύλινους πυλώνες με εκείνα τα τεράστια κουτιά, τα αιωρούμενα καθώδια και τις λοιπές ασχημίες. Το θαύμα που έγινε στην Οία της Σαντορίνης, μπορεί κάλλιστα να επαναληφθεί σε όλους τους παραδοσιακούς οικισμούς της χώρας.

Κάποτε πρέπει να καταλάβουμε όλοι, πολίτες και πολιτεία, πως πρέπει να πάψουμε να βανδαλίζουμε τόσο αβασάνιστα τις όποιες ομορφιές του τόπου μας, αυτές τουλάχιστον που διασώζονται μέχρι σήμερα...

Ο Βαγγέλης συνοφρυωμένος -πράγμα σπάνιο- τραβάει ασταμάτητα με τις μηχανές του, λες και φωτογραφίζει καμιά σαρ του κινηματογράφου ή της διεθνούς πασαρέλας! Κοιτάζει ενοχλημένος τον ουρανό που αρχίζει να

Πανοραμική άποψη της Βάθειας.

Οι δυτικές ακτές της Μάνης καθώς τις βλέπεις από την Βάθεια. Στο βάθος ο Κάβο Γκρόσο.

Μαύρα βράχια, λιγοστό πράσινο, δύο δρασκελιές βότσαλα και το απέραντο γαλάζιο της θάλασσας. Αντιθέσεις που συνιστούν την άγρια ομορφιά της Μάνης, αλλά και υπέροχες γωνιές για μπάνιο και ξεκούραση.

μαζεύει γκριζόλευκα σύννεφα που του σκιάζουν το τοπίο.

"Πάμε βόρεια...." ήξει ξαφνικά, μαζεύει τους φακούς και τις μηχανές του, μπαίνει στο αυτοκίνητο και βάζει εμπρός.

"Έχουμε να κάνουμε πολύ δρόμο ακόμα, μου εξηγεί. Πρέπει να περάσουμε από την Κοίτα, το Κάστρο της Μάϊνας, τον Αγ.Γεώργιο, αν προλάβουμε να πεταχτούμε μέχρι το Δρύαθο.....- έχω εντοπίσει από μακριά κάτι

πυργόσπιτα που θέλω να τα δω από κοντά....μετά Πύργο Διρού... και ελπίζω μεσημεράκι να είμαστε στην Αρεόπολη..."

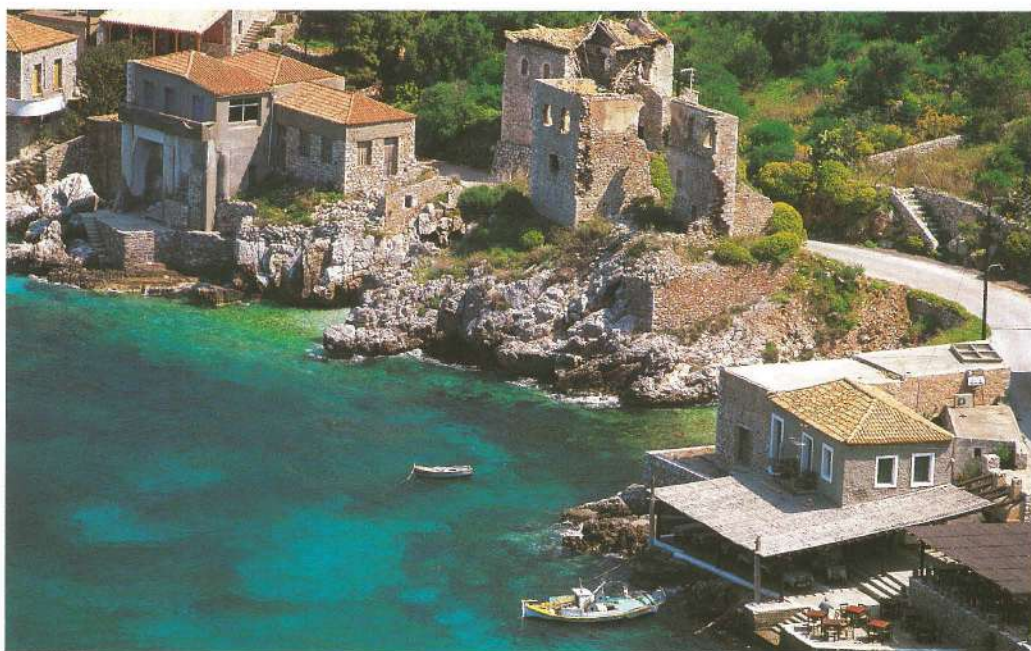
Δεν τοημώ να τον ρωτήσω πότε θα τα προλάβουμε όλα αυτά, γιατί έχουμε επιπλέον και το Λιμένι, το παράλιο Οίτυθο, το Άνω Οίτυθο, την Γέρμα και ο Θεός βοηθός που θα καταλήξεις, όταν ταξιδεύεις με τον Βαγγέλη και τις μηχανές του.

Χωρίς να υπολογίζουμε και τις ενδιάμεσες

*Σκιά και Φως, παίζουν το δικό τους παιχνίδι σε
τούτο το χάλασμα. Δύο παράθυρα, μοιάζουν με
μάτια που κοιτούν θαρρείς με μελαγχολία το
Χθές και το Σήμερα.*

Το Λιμένα από ψηλά και με ό,τι απόμεινε από τις αλλοτινές του δόξες.

αιφνίδιες στάσεις γιατί..." κάτι πήρε το μάτι μου..." Ορμά έξω από το αυτοκίνητο με αναμμένη την μηχανή, εξαφανίζεται και επανεμφανίζεται χαμογελαστός και ικανοποιημένος.

Τώρα όποιος νομίζει ότι ένα φωτογραφικό οδοιπορικό στην Μάνη μπορεί να είναι ... μονότονο επειδή οι οικισμοί και τα χωριά ή το τοπίο είναι στις γενικές γραμμές όμοια, γελάστηκε πλάνη οικτρά! Μια καμάρα, ένα παράθυρο, μια μπουκαμβίλια πάνω στο γκρίζο της πέτρας, ένας πύργος μισογκρεμισμένος, είναι κομμάτια της Μανιάτικης γης που μπορούν να σου χαρίσουν ξεχωριστές απολαύσεις του ματιού, αλλιά και ένα σωρό πωλητήρια στον Χρόνο. Ποιοί έζησαν κάποτε μέσα στα σημερινά ερείπια, πως έζησαν, τι βίωσαν όλοι αυτοί οι άνθρωποι και οι "φαμίλιες" τους, ποιό είναι άραγε το φανερό ή αφανέρωτο αντάρι της ιστορίας τους....;

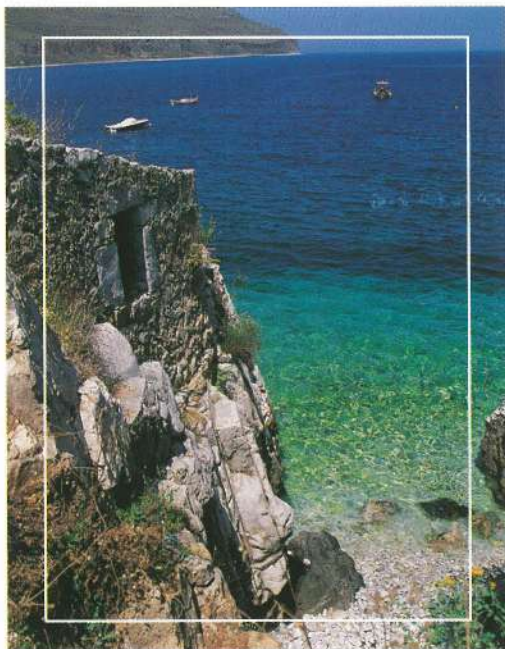
Στην Μάνη, εν Αρχή ήν.....

Η Παράδοση

Σίγουρα οι Μανιάτες είναι οι απόγονοι των αρχαίων Λακώνων που από πολύ παλιά, αποσύρθηκαν στην αφιλόξενη τούτη γη, για

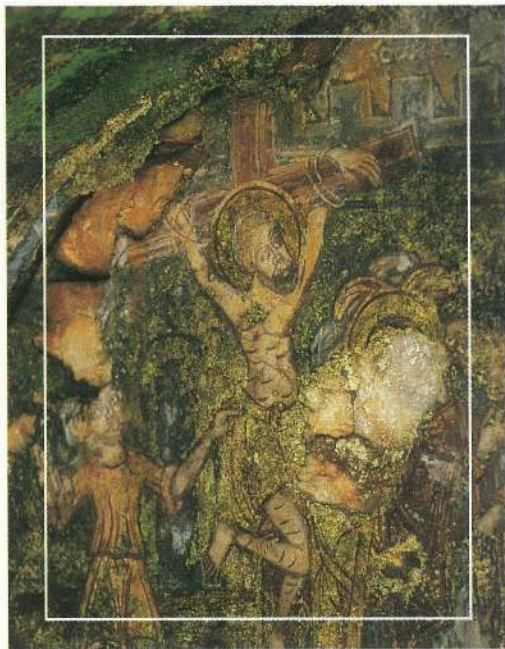
να διαφυλάξουν την πολιτική, κοινωνική και οικογενειακή τους δομή, τα αρχέγονα πιστεύω τους, το δικό τους, δίκαιο, βασισμένο στα ήθη και τα έθιμα τους. Είναι δε εκπληκτικό, ότι κατάφεραν να τα διασώσουν για τόσους αιώνες, αν και - ίσως γι αυτό - έζησαν στην δική τους μόνωση. Και σήμερα ακόμα, όλη τους εμάς, μας "Ξενίζουν" ή μας ξαφνιάζουν οι συμπεριφορές και οι νοοτροπίες των Μανιατών, που -τουλάχιστον μέχρι πρόσφατα- παρέμεναν αυστηρά προσηλωμένες στις δικές τους κοινωνικές και κυρίως οικογενειακές παραδόσεις. Παρά δε την όποια "εξέλιξη" ή τον όποιο εκμοντερνισμό, η ψυχολογία και οι άρρηκτοι δεσμοί τους με την πατρογονική παράδοση, είναι βαθειά ριζωμένοι στο DNA τους και τίποτα δεν μπορεί να τους μεταλλάξει. Σκεφτείτε αυτό που προανέφερα για να καταλάβετε την πεισματική και για πολλούς "παράλογη" προσηλωση στις παραδόσεις τους.

Όταν ολόκληρος ο πάλαι ποτέ Ρωμαϊκός Κόσμος, αυτή η αχανής Αυτοκρατορία είχε γίνει Χριστιανική, το μόνο τμήμα της που απέμεινε στην αρχαία Παιδεία, ήταν η Μάνη, που μόλις τον 9ο αιώνα μ.Χ. ασπάζεται τον Χριστιανισμό!

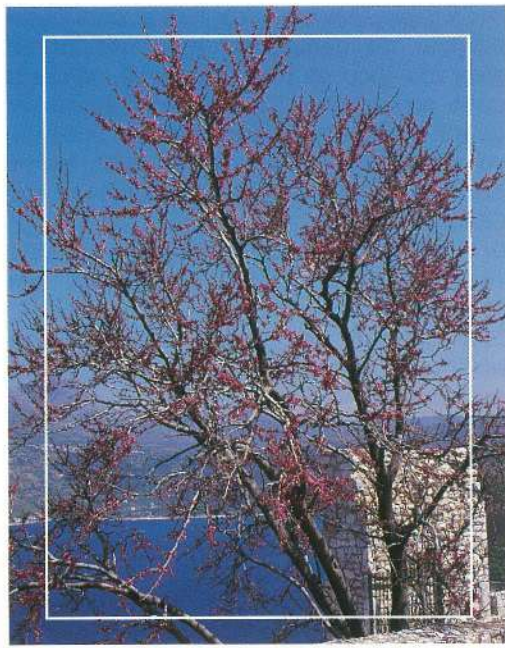
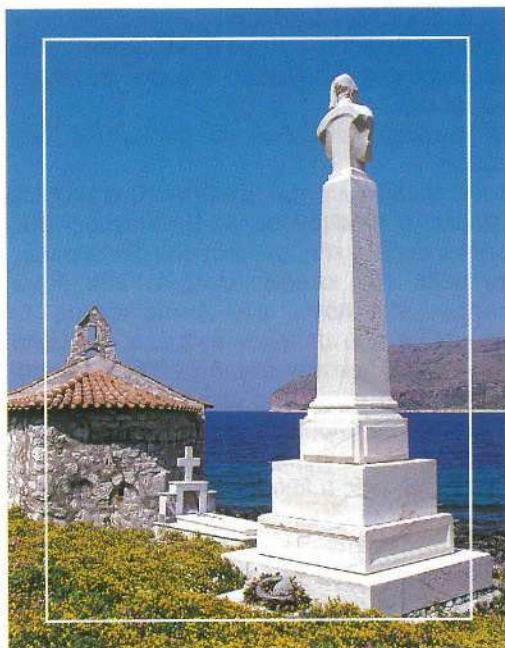
Ένας από τους μικρούς μαγευτικούς κολπίσκους στην νότια Μάνη, γωνιές παραδεισένιες για όσους αποζητούν την μοναξιά και την ξεκούραση.

Ένα ξωκλήσι, ένα ηρώο, θάλασσα και ξεροβούνια, μνήμες παλιές και ασάλευτα στο χρόνο. Λιμένι.

Μουιάζει με ανοιχτή θανατερή λαβωματιά, μια μισογκρεμισμένη εκκλησία στο Λιμένι αφημένη στην φθορά και την αδιαφορία, εκεί που στάθηκαν κάποτε -ποιος ξέρει- μυριάδες προσευχές.

Ακόμα και ένα μοναχικό δένδρο στη Μάνη, αγκαλιάζεται από την πέτρα.

Στο Οίτυλο, ένα από τα δύο αντεστραμμένα αρχαία κιονόγραμμα, φυτεμένα στις παραστάδες της πόρτας, του κάποτε μεγαλόπρεπου σχολείου.

Έτσι εξηγείται και το γεγονός, πως σε όλη την περιοχή, δεν συναντάς παλαιοχριστιανικά μνημεία. Τα παλαιότερα που διασώζονται είναι του 10ου και του 11ου αιώνα, αλλιώς και αυτά -από όσο γνωρίζω- δεν είναι μνημειακών μεγεθών, ούτε τα μοναστήρια της μπορούν να συγκριθούν σε μέγεθος ή καλλιτεχνική αξία με αντίστοιχα αθηναίων περιοχών της Ελλάδος.

Οι Μανιάτες σε όλα τους -εκτός από τα πάθη τους- έμειναν πάντα μετρημένοι και "θακωνικοί".

Στην ιστορική τους πορεία -εκτός από τα πάθη τους- τίποτα δεν υπάρχει κραυγαλέο ή φανταχτερό.

Οι μόνες κραυγές που τους ταίριαζαν, ήταν οι κλαγγές των όπλων, είτε για την ελευθερία, είτε για την επίλυση των μεταξύ τους διαφορών, τα μοιρολόγια, οι έρωτες και τα αβυσσαλικά όσο και θρυλικά μίση τους!

Έτσι έζησε η Μάνη για αιώνες.

Αποτραβηγμένη και σιωπηλή αρχόντισσα, στο ημίφως και την σκιά μιας ολόκληρης και

πολύχρονης Αυτοκρατορίας, η οποία με την πτώση της, θα υψώσει την αυλαία και η Μάνη θα βρεθεί από το παρασκήνιο στο προσκήνιο της Ιστορίας.

Μια τραγωδία θα κηδεύσει τον κύκλο της με την πτώση της Βασιλεύουσας (1453) και μια νέα θα ξεκινήσει. Ενώ το Βυζάντιο θα βυθιστεί στο Οθωμανικό σκοτάδι, η Μάνη, για 400 χρόνια, θα μείνει η ακούραστη τραγωδός, που θα κρατήσει υψιπετή τον Λόγο της Ελευθερίας, "τοιοσ κείνων ρήμασι πειθόμενοι" και του Δράματος αυτού του Έθνους με τις πιο απίστευτες διακυμάνσεις και τα ακόμα πιο απίστευτα γεγονότα, που συνιστούν τελικά και την μεγάλη τραγωδία της.

Η Μάνη, υπήρξε θύμα και θύτης του εαυτού της.

Και μια που μιλάμε για τις παραδόσεις της Μάνης, καλό είναι να ρίξουμε μια ματιά στην Λαογραφία της, έτσι όπως έχει καταγράψει ήθη και έθιμα.

Νυκλιάνοι και Φαμέγιοι

Στην Μάνη από πολύ παλιά, υπήρξε ένας βασικός διαχωρισμός της κοινωνίας τους που καθόριζε και την δομή, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πολιτών της. Πρέπει δε να θυμόμαστε, πως εδώ τίποτα δεν ήταν καταγεγραμμένο σαν "νόμος" αλλιώς τα πάντα στηρίζονταν στην παράδοση, που τηρούσαν με θρησκευτική ευλάβεια.

Όποια παράβαση και όποια υπέρβαση αυτής της άγραφης νομοθεσίας, σήμαινε αυστηρές κυρώσεις.

Οι κάτοικοι αποτελούσαν ουσιαστικά δύο τάξεις.

Τους ανθρώπους των μεγάλων Οικογενειών (Φάρες) ή **Νυκλιάνους**, (ή Νικηλιάνους) στις οποίες ανήκαν κληρονομικά όλα ανεξαιρέτως τα μέλη των ισχυρών φατριών είτε λόγω τίτλων, είτε λόγω οικονομικής ισχύος. Οι δεσμοί δε που υπήρχαν ανάμεσα στα μέλη αυτών των οικογενειών ήταν τόσο ισχυροί που αν ένα μέλος της διέπραττε ακόμα και έγκλημα, τα υπόλοιπα μέλη, στήριζαν αναφανδόν τον εγκληματία προκειμένου να μείνει αρραγής η ίδια οικογένεια. Από αυτόν ακριβώς τον ισχυρό δεσμό προήλθε κατά πάσα πιθανότητα και η τόσο γνωστή **Βεντέτα**. Οι **Φαμέγιοι** (από το Γαλλικό Famille= οικογένεια) ήταν εκείνοι που σε διάφορες εποχές είχαν εγκατασταθεί στην Μάνη σαν πρόσφυ-

γες και για να μην μένουν απομονωμένοι και απροστάτευτοι ανάμεσα στις μεγάλες οικογένειες, έμπαιναν κάτω από την ηθική προστασία μιας των μεγάλων οικογενειών και αυτομάτως θεωρούντο μέλη αυτής, με τις ίδιες υποχρεώσεις και την ίδια τήρηση των αυτών παραδόσεων.

Παλαιότερα υπήρχαν και κάποιες διαφορές στις σχέσεις μεταξύ των Νυκλιάνων και των Φαμέγιων σε ό,τι αφορούσε γάμους κ.λ.π. αλλήλ με τον καιρό εξαλείφθηκαν.

Ίσως αυτός ο κοινωνικός διαχωρισμός να απηχεί ακόμα παλαιότερα έθιμα που όπως είναι γνωστό ίσχυαν και στην αρχαία Σπάρτη.

Ξέβγαλμα ή Συνέβγαλμα

Επειδή από πολύ παλιά οι μεγάλες αυτές οικογένειες βρίσκονταν συχνά σε εμπόλεμη μεταξύ τους κατάσταση -κάτι που μπορούσε να κρατήσει και χρόνια- κανένα μέλος των αντιμαχομένων δεν μπορούσε να περάσει από την γη των αντιπάλων του προκειμένου να πάει στα κτήματά του. Έτσι, βιολογικές ανάγκες επέβαλαν την ανάγκη του εθίμου του **Ξεβγαλτή**. Αυτό εσήμαινε, πως όταν ένας των εμπολέμων ήθελε να πάει οπουδήποτε, μπορούσε να πάρει μαζί του σαν συνοδό ένα μέλος μιας ισχυρότερης οικογένειας (τον Ξεβγαλτή) χωρίς να κινδυνεύει. Η παρουσία του Ξεβγαλτή έκανε σεβαστή και αποδεκτή την διάβαση ή την μετάβαση του "εχθρού" όπου εκείνος ήθελε.

Ψυχικό

Οι φόνοι στην Μάνη, ήταν σύννηθες φαινόμενο, είτε εκ προμελέτης, είτε εξ αμελείας και θεωρούντο σαν αιτία έναρξης Βεντέτας. Εν τούτοις ο πατέρας του θύματος ή ακόμα και εκπρόσωποι της οικογένειάς του, μπορούσαν να απονείμουν συγχώρηση, να κάνουν δηλαδή **ψυχικό**. Έτσι ο φονιάς, συνοδευόμενος από ένα μέλος της οικογένειάς του, πήγαινε στην οικογένεια του θύματος, γονάτιζε και φιλούσε τα χέρια του πατέρα του νεκρού ζητώντας συγγνώμη. Ο πατέρας φιλούσε τότε τον φονιά στο μέτωπο, τον αποκαλούσε "παιδί του" και του έδινε επίσημα την θέση του φονευθέντος γιου του. Από εκείνη την στιγμή, ο φονιάς θεωρούσε αυτόν πατέρα του (ψυχοπατέρα) τα δε υπόλοιπα παιδιά του, αδελφούς του

(ψυχαδελφούς).

Αυτή η ψυχαδελφοσύνη θεωρείτο ιερά, ο δε ψυχογιός εστήριζε την νέα του οικογένεια πολύ συχνά με περισσότερη θέρμη απ' ό,τι την φυσική δική του οικογένεια.

Τρέβα ή ανακωχή

Η ανάγκη επιβίωσης σε εμπόλεμη περίοδο, δημιούργησε αλλήλ ένα έθιμο, αυτό της **Τρέβας**, όπου οι αντιμαχόμενες οικογένειες, έκαναν ανακωχή και σταματούσαν τις μεταξύ τους εχθροπραξίες σε περίοδο σποράς, θερισμού ή συλλογής της ελιάς κ.λ.π. η δε περίοδος της "Τρέβας για σπορά" άρχιζε με φωνές από τις ταρατσες των πύργων και με τον ίδιο τρόπο ανάγγελλαν και το πέρας της ανακωχής. Στην διάρκεια της Τρέβας, μπορούσε να συνεχιστεί ή και όχι η ανοικοδόμηση των πύργων από τις καταστροφές που είχαν υποστεί στην διάρκεια του εμφύλιου πολέμου.

Θάνατος - Μοιρολόγια

Ο θάνατος στην Μάνη, ανεξάρτητα από την αιτία του, παρέμεινε από παλιά ένα σημαντικό γεγονός που ένωνε ποικιλότροπα τις οικογένειες μεταξύ τους. Σε περίπτωση φυσικού θανάτου, οι Μοιρολογίστρες, για ώρες στελειώτες εξυμνούντες τις αρετές και τα προτερήματα του θανόντος και ταυτόχρονα με τις θρηνωδίες τους, έστελλαν μηνύματα στον "Κάτω Κόσμο" στους υπόλοιπους ή προσφιλείς νεκρούς τους.

Αν όμως ο θάνατος ήταν βίαιος (φόνος), η θρηνωδία αυτή μεταβαλλόταν σε κοπετούς και υστερικούς σπαραγμούς, που ενέπνεαν και συντηρούσαν την εκδίκηση για τον θάνατο του χαμένου, οι δε εντολές και ορμήνιες τιμωρίας που εδίνονταν από τις μοιρολογίστρες θεωρούνταν αποδεκτές από την οικογένεια του σκοτωμένου και κατ' ανάγκην εκτελεστές στην μνήμη του νεκρού.

Αν ο θάνατος είχε αιτία τον πόλεμο για την Ελευθερία, τότε όλης οι μοιρολογίστρες του χωριού συμμετείχαν στην θρηνωδία, όχι μόνο για να εξάρουν την αξιοσύνη του νεκρού, αλλήλ και να παραδειγματίσουν τους ζωντανούς για την τιμή και την αξία του θανάτου ενός ανδρός για την Ελευθερία της Μάνης.

Χαρακτηριστικός δρόμος Μανιάτικου οικισμού. Από την μια η εγκατάλειψη και από την άλλη η πεισματική παραμονή εκείνων των λίγων που δεν θέλουν να ξεριζωθούν από τον τόπο τους και μένουν με νύχια και με δόντια.

Σε όλη την διαδρομή ο Βαγγέλης δεν παύει να μοιάζει με ... ήρωικό! Μπορεί να έχει στραμμένη την προσοχή του στο οδήγημα, αλλιώς η ματιά του "παίζει" τότε εδώ τότε εκεί, προσπαθώντας ν'ανακαλύψει στιδήποτε θα άξιζε να αποτυπωθεί με τον φακό του.

Συχνά τον πειράζω -όχι μόνο σ'αυτό το ταξίδι- λέγοντάς του "πως αντί για μάτια, έχει δύο....φωτογραφικούς φακούς"! Χαμογελάει και θαρρώ πως του αρέσει, γιατί το δέχεται σαν... φιλοφρόνηση από μέρους μου και όχι σαν πείραγμα. Χωρίς νά χρειάζεται την δική μου επιβεβαίωση, παραμένει ένας ταλαντούχος όντως φωτογράφος με πολύ αγάπη, πάθος και μεράκι για την δουλειά του. Είναι ο άνθρωπος που "γεννήθηκε με μία κάμερα στο χέρι" όπως θα έλεγαν οι Αγγλοσάξονες παραφράζοντας μιαν ανάλογη ρήση.

Πριν φτάσουμε στον Γερολιμένα και μετά τα Σπήλαια Διρού, κάνουμε μια μικρή στάση στο μοναστήρι της Φανερωμένης ή Κοίμησης της Θεοτόκου. Κτίσμα του 11ου αιώνα και μέχρι πρόσφατα σχεδόν μισοερειπωμένο. Μία όλη κι' όλη μοναχή, η αδελφή Μαριάμ, εγκατα-

στάθηκε εδώ και σιγά σιγά άρχισε να το αναστηλώνει και να το φροντίζει με την μέριμνα της Εφορείας Μεσαιωνικών και Νεώτερων Μνημείων.

Μας υποδέχτηκε καλhosunάτα, γεμάτη ευγένεια αλλιώς και με την....σκουπά στα χέρια, να καθαρίζει τον αυλόγυρο. Όπου πηγαίνει, την παρακολουθούν οι γάτες της, ήμερες και χαδιάρες, που είναι και η μόνιμη συντροφιά της.

Μας ξεναγεί με προθυμία παντού....."να εφέτος χτίσαμε αυτό το τειχίο, αυτό το πεζούλι, τώρα προσπαθούμε να στερεώσουμε και αυτή την παλιά σκάλα...."

Μιλιά και νομίζεις πως έχει καμιά μεγάλη ομάδα μοναχών που την βοηθούν στις δουλειές της. Όταν την ερωτώ σχετικά, μου το επιβεβαιώνει με αποφηιστική ειλικρίνεια, δείχνοντάς μου τον ουρανό....." Το θέλημα του Θεού και οι Άγγελοι με βοηθάνε για την Χάρη της Κυρίας Θεοτόκου μας... Να ξαναδεί το κονάκι της λειτουργημένο...."

Το Καθολικό της Μονής στον τύπο της μονόκλιτης βασιλικής, είναι μικρό και με έναν κά-

*Μονή Φανερωμένης.
Εσωτερικό του Καθολικού με μια γενική αποχή των λαϊκών τοιχογραφιών
Η Αδελφή Μαριάμ στην αυλή της,*

Γέρμα. Ι. Ναός Αγίου Νικολάου. Μια από τις λίγες καλοδιατηρημένες Βυζαντινές εκκλησίες της Μάνης. Στον θόλο ο Παντοκράτορας, που εδώ δεν περιβάλλεται από αγγέλους ή χερουβήμ, αλλά από τον ζωδιακό κύκλο!

Διάσπαρτα σε αρχοντικά και εκκλησίες, υπάρχουν ανάγλυφα διακοσμητικά στοιχεία από μετώπες αρχαίων μνημείων. Τα σπαράγματα αυτά χρησιμοποιήθηκαν κατά καιρούς σε κάθε είδους κτίσματα, τα δε σύμβολα του Σταυρού προστέθηκαν στους χριστιανικούς αιώνες.

Τοιχογραφίες από λαϊκό ζωγράφο στον Αγ. Νικόλαο της Γέφυρας. Στην Μάνη δεν θα συναντήσεις τοιχογραφίες υψηλής Τέχνης. Ακόμα κι' εδώ, η αυστηρότητα της γραμμής, η λιτή γλώσσα του χρωστήρα, κράτησε το καθρέφτισμα της Μανιάτικης ψυχοσύνθεσης. Οι άγγελοι και οι άγιοι που απεικονίστηκαν, ήταν όλοι τους "Μανιάτες αγωνιστές", παρά ουράνιες μορφές

θετο εξωνάρθηκα. Αρκετές οι τοιχογραφίες, αλλιά όχι σπουδαίας τέχνης. Οι πιο σημαντικές, η Κοίμηση της Θεοτόκου στον βόρειο τοίχο και οι συλλειτουργούντες ιεράρχες στην κόγχη του ιερού, κάτω από την κτητορική επιγραφή που διασώζεται ακέραια. Οι άηδες είναι από λαϊκούς ζωγράφους που αποτύπωσαν με την απλοϊκή πίστη τους την θρησκευτική μεταρσίωση με χρώμα και οχήμα, έτσι όπως και ένα παιδί με την δική του αγνότητα προσπαθεί να διατυπώσει ζωγραφικά τον κόσμο που φαντάζεται ή τον περιβάλλει. Μια απλοϊκή στην σύνθεσή της Δέηση στον νότιο τοίχο τραβά την προσοχή μου. Μου θυμίζει κάτι από τις μεσαιωνικές ή και τις πρωτοχριστιανικές τοιχογραφίες, με τις απλές γραμμές και τα εκστατικά μάτια. Οι λαϊκοί ζωγράφοι, κατάφεραν να δώσουν υπόσταση στην πίστη που τους θέρμαινε, μέσα απ'αυτά τα πελώρια μάτια που μέχρι σήμερα κοιτούν το "εδώ και το επέκεινα"..... Στο φτωχικό και απέριττο "αρχονταρίκι" της, η αδελφή Μαριάμ, μας προσκαλεί για το μεση-

μεριανό φαγητό, που ήδη βράζει σ'ένα μικρό κατσαρολάκι στο γκάζι.

Βιαζόμαστε όμως και ο χρόνος κυλά αδυσώπητα. Φεύγουμε με αποτυπωμένο στο μυαλό και την καρδιά, το χαμόγελο και την ηρεμία της αδελφής Μαριάμ. Για πολλύν ώρα δεν μιλά κανείς μας. Από τις σπάνιες φορές, που θαρρείς ένα μαγικό χέρι άγγιξε το εσωτερικό του αυτοκινήτου μας και η μοναστική γαλήνη αιωρείται σαν την υπέροχη αυτή φθινοπωρινή αύρα.....

Οίτυλο

Ο Μοιραίος κόμβος του νήματος. Σκαρφαλωμένο σε 300 μ. από την επιφάνεια της θάλασσας στο βάθος του ομώνυμου κόλπου και σε μια εξαιρετικά επίκαιρη θέση, το Οίτυλο δεσπόζει σε όλη την γύρω περιοχή, όμοιο με αετοφωλιά που θαρρείς και εποπτεύει με άγρυπνο μάτι, κάθε... "εχθρό και πολέμιο" που θα τοημούσε να επιβουλεύει την ελευθερία και την ανεξαρτησία του!

Όιτυλο. Κάποτε αυτή η πόρτα, ήταν μνημειακή και ορθάνοιχτη στον Κόσμο. Καθώς ζάρωνε η ιστορία του τόπου, μίκραινε και η πόρτα της πάλαι ποτέ αρχοντίας, για να γίνει στενό παραπόρτι για άμυνα ενάντια στον εχθρό ή για να κρυφτεί ο ξεπεσεμός και η μιζέρια.

Μια από τις αρχαιότερες ελληνικές πολιτείες, κατοικήθηκε από τους προϊστορικούς ακόμα χρόνους. Ιδρυτής -κατά τον Όμηρο- ο Όιτυλος, γιος του Αμφιάνακτα, γιου του Αντιμάχου και αδελφού του βασιλιά του Αργούς. Έλαβε μέρος στον Τρωϊκό πόλεμο υπό τον Μενέλαο της Σπάρτης, υπήρξε αργότερα μία από τις 18 πόλεις του θεσμού των Ελευθερολακώνων η οποία και διατήρησε τον θεσμό της Εφόρων της αρχαίας Σπάρτης, μέχρι τον 3ο μ.Χ. αιώνα.

Κατά τον Πausανία, στο Όιτυλο υπήρχε ναός με το ξόανο του Καρνίου Απόλλωνος καθώς και ιερό του Σεράπιδος. Όλα αυτά, επιβεβαιώνουν την ιστορική και αδιάκοπη παρουσία των Λακώνων σ' αυτό τον τόπο. Πιστεύεται όμως, ότι το προϊστορικό Όιτυλο, βρισκόταν πολύ πιο κάτω από το σημείο όπου ο σημερινός οικισμός και άγνωστο πότε ακριβώς, για καθαρά μάλλον αμυντικούς λόγους,

*Μια θεαματική και πανοραμική άποψη του Κάστρου Κελεφά απέναντι από το Οίτυλο.
Το Κάστρο που σημάδεψε την ιστορία της Μάνης.*

μεταφέρθηκε σε πιο ψηλό σημείο, εκεί που βρισκόταν το αρχαίο φρούριο του Οιτύλου, στη θέση που μέχρι και σήμερα ονομάζεται Κάστρο. (Κατά τον σύγχρονο ερευνητή της ιστορίας του Οιτύλου κ.Μιχ.Μπατσινίλια αυτό ήταν το περίφημο Κάστρο της Μαΐνης και όχι εκείνο του Κάβο Γκρόσο).

Το φρούριο αυτό, διατηρήθηκε μέχρι και τον 17ο αιώνα, όταν εκτίσθηκε από τους Τούρκους ακριβώς απέναντι από το Οίτυλο, το φρούριο της Κελεφάς. Το Κάστρο του Οιτύλου, εγκαταλείφθηκε τότε και άρχισε σιγά σιγά η κατάρρευσή του, είτε από τους βομβαρδισμούς των Τούρκων, είτε από την ερήμωση και τον χρόνο. Τα δομικά υλικά του, χρησιμοποιήθηκαν αργότερα από τους κατοίκους για το χτίσιμο και την στερέωση των σπιτιών τους και μέχρι σήμερα διακρίνονται οι ογκώδεις δόμοι του σφηνωμένοι σε τοίχους σπιτιών, πύργων και εκκλησιών, όπως αυτή των Ταξιαρχών.

Η μεγάλη όμως ώρα σήμανε για το Οίτυλο, όταν τα σήμαντρα της Μοίρας χτύπησαν για την πτώση της Βασιλείουσας. Καθώς τα υπολείμματα της πάλης ποτέ κραταιάς Χριστιανικής Αυτοκρατορίας των Ρωμαίων, κατα-

βροχθίζονταν χρόνο με τον χρόνο από την Οθωμανική βουλημία, καθώς τα πάντα κατέρρεαν και ο Μεσαιωνικός Ελληνισμός έσβυνε σιγά σιγά από τον γεωπολιτικό χάρτη της εποχής εκείνης, λίγες μονάχα νησίδες είχαν απομείνει εδώ κι' εκεί για να κρατούν αναμμένες τις αναλάμπουσες τελευταίες φλόγες από τον κάποτε ένδοξο φωτοδότη ήλιο του Βυζαντίου.

Ανάμεσά τους, το Δεσποτάτο του Μυστρά και η Μάνη.

Ο μεν Μυστράς θα παραδοθεί στον Πορθητή Μωάμεθ από τον Δημήτριο Παλαιολόγο μετά από μια επονείδιστη συμφωνία, η Μάνη δε, θα υπερηφανεύεται μέχρι σήμερα -δικαίως- ότι ποτέ δεν υπέκυψε, ποτέ δεν παραδόθηκε, ποτέ δεν συνθηκολόγησε και ποτέ δεν κατακτήθηκε.

Όμως πριν ακόμα από το 1453 αθήα και μετά, στην Μάνη μα κυρίως στο Οίτυλο άρχισαν να συρρέουν επιφανείς οικογένειες του Βυζαντίου για λόγους ασφαλείας, μπροστά στον κίνδυνο της Τουρκικής επελάσεως. Ευπατρίδες, ευγενείς και τιτλούχοι της Αυτοκρατορικής Αυλής της Κωνσταντινουπόλεως, γόννοι Αυτοκρατορικών οικογενειών των οποίων

πρόγονοι είχαν καθίσει στον θρόνο του Μ.Κωνσταντίνου, εύρισκαν σαν μοναδικό καταφύγιό τους την Μάνη.

Κομνηνοί, Φωκάδες, Κοσμάδες, Μελισσηνοί και Λασκαρήδες ήταν λίγα από τα ονόματα των οικογενειών που κατέφυγαν σε περιοχές που ανήκαν στην Γαληνοτάτη Δημοκρατία της Βενετίας -Ναύπλιο, Πάτρα, Μονεμβασία, Μεθώνη κ.λ.π.- αλλά κυρίως στην Μάνη.

Δύο όμως οικογένειες θα είναι αυτές που θα διαφεντεύουν την Μοίρα της Μάνης, την δόξα και την παρακμή της. Η μία των Στεφανόπουλων (Κομνηνών) και η άλλη των Μεδίκων (ή Πατριάνων).

Η Ιστορία, μπορεί να υφαίνει με άνεση και υπομονή τα πάθη, τα μίση και τους έρωτες των ανθρώπων, αναμειγνύοντας τα με σαρκασμό ή πικρία, γιαυτό και παραμένει ο καλύτερος σεναριογράφος της Ζωής μας...

Ένας Θουλικός Ιππότης ξεκινά μιαν επανάσταση

Δεκαενιά μόλις χρόνια μετά την πτώση της Βασιλεύουσας, η Δύση αντελήφθη τον επερχόμενο κίνδυνο που διέτρεχε με τις ακόρεστες διαθέσεις του Μωάμεθ β'! για νέες κατακτήσεις. Έτσι το 1472 ο Πάπας Σίξτος Δ' θα οργανώσει μια συμμαχία με την Ενετική Δημοκρατία, τον Βασιλέα της Κύπρου, τον Μ.Μάγιστρο των Ιπποτών της Ρόδου, του Βασιλέως της Νεαπόλεως Φερδινάνδου και αυτού ακόμα του Σάχη της Περαίας Ουσούμ-Χαράν, προκειμένου να επιτεθούν όλοι μαζί στον κοινό εχθρό.

Οι επικεφαλής αυτής της συμμαχίας, συναντήθηκαν στο Ναύπλιο, προκειμένου να καταστρώσουν τα σχέδια του πολέμου ενάντια στους Τούρ-

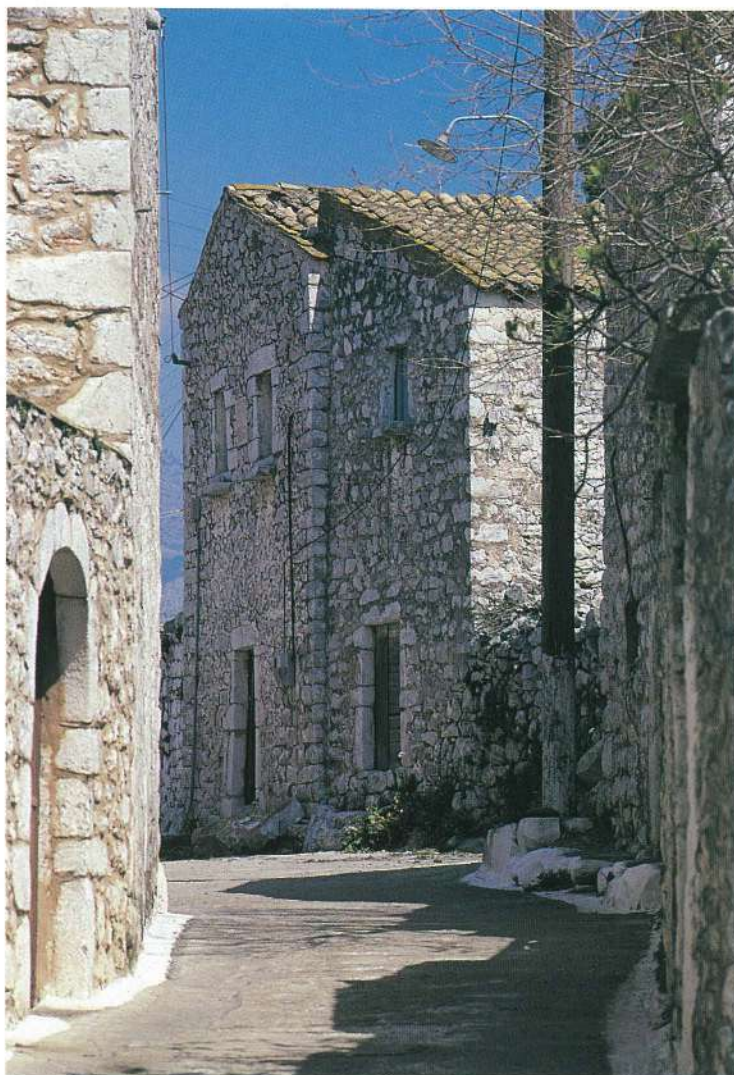
κους. Δυστυχώς όμως σύντομα ξέσπασαν διχογνωμίες και διχόνοιες ανάμεσά τους για το ποιος θα είναι Πρώτος και επικεφαλής της εκστρατείας, αλλά και για τον τρόπο διανομής των λαφύρων! Η συμμαχία διαλύθηκε και οι αντιπρόσωποί της, έφυγαν για τις πατρίδες τους, τον Ιούνιο του 1472. Μαζί τους όμως και μπροστά στον Τουρκικό κίνδυνο, έφυγαν από το Ναύπλιο και πολλοί ευγενείς, ιππότες και ευπατρίδες, αναζητώντας ασφαλέστερους τόπους να εγκατασταθούν. Ένας εξ αυτών ήταν ο Πιέρρο Μέδικος, συγγενής εξ αίματος, με την ήδη διάσημη οικογένεια των Μεδίκων που κυβερνούσαν την Φλωρεντία.

(ΣΗΜ. Η άμεση αυτή σχέση με τους Μεδίκους της Φλωρεντίας του Πιέρρου Μεδίκου δεν έχει γίνει ιστορικά αποδεκτή και υπάρχουν πολλοί που την αμφισβητούν. Στα χειρόγραφα της εποχής το όνομα του Πιέρρου Μεδίκου αναφέρεται *Pierro Medico* που μπορεί απλά να αναφέρεται σε έναν Πιέρρο Ιατρό, πράγμα σύνηθες την εποχή εκείνη, το όνομα δηλ. ενός πολίτη να συνοδεύεται από την επαγγελματική του ιδιότητα).

Κατάφερε να διαφύγει σώος με πλοίο από το Άστρος Κυνουρίας και ν'αποβιβαστεί στα νότια της Μάνης (1475). Εκεί βρήκε φιλοξενία από τον Τοπάρχη Ταινάρου Κοντόσταυλο, ο οποίος εκτιμώντας την πολιτική και στρατιωτική του μόρφωση, αλλά και το γεγονός ότι ήταν συγγενής με την οικογένεια των Μ.Δουκών της Τοσκάνης πράγμα που του έδινε ιδιαίτερη αίγλη, τον προσέλαβε για Σύμβουλο και Γραμματέα του. Την πορεία του Πιέρρου ή Πέτρου Μεδίκου θα την παρακο-

Ανάγλυφα από τον Μητροπολιτικό Ναό των Ταξιαρχών της Αρεόπολης

Όπως σε όλους τους οικισμούς, έτσι και εδώ στον Πύργο Λιρού, τα στενά δρομάκια με τα πέτρινα κατάκλειστα σπίτια προσφέρονται για ωραίους ρομαντικούς περιπάτους.

Ανάγλυφα από τον Μητροπολιτικό Ναό των Ταξιαρχών της Αρεόπολης

*Τι είναι η Μάνη; Ρωτώ ξανά και ξανά...
Ένα παιδί μου δείχνει τις κακοτράχαλες πλαγιές...
Όλα αυτά και αμέτρητα άλλα...*

Η πλατεία Εθνοσυνέλευσης στην Αρεόπολη. Εδώ ο Πετρόμπετης Μαυρομιχάλης θα μαζέψει όλους τους οπλαρχηγούς της Μάνης και θα υψώσει το λάβαρο της Επανάστασης στις 17 Μαρτίου 1821.

βουθήσουμε λίγο πιο κάτω.

-Ήδη όμως από το 1460, με την κατάλυση του Δεσποτάτου του Μυστρά, όλη η Πελοπόννησος βρισκόταν υπό Τουρκικό ζυγό, εκτός της Μάνης και των παράλιων Ενετικών φρουριών Μεθώνης, Κορώνης, Πύλου, Ναυπλίου κ.ά.

Οι Μανιάτες γνώριζαν, ότι αργά ή γρήγορα ο κατακτητής θα εστρέφετο εναντίον τους, γιατί είχαν φροντίσει όχι μόνο να εξοπλισθούν, αλλά και να οχυρώσουν όλες τις προσβάσεις που οδηγούσαν στην ενδοχώρα. Ο Μωάμεθ, φερόμενος διπλωματικά, δεν επετέθη γιατί δεν επιθυμούσε να εξωθήσει τους Μανιάτες σε πιθανή συμμαχία με την Βενετία, με την οποία επίσης γνώριζε ότι αργά ή γρήγορα θα ερχόταν σε σύγκρουση. Μάλιστα προσπάθησε να προσεταιρισθεί "φιλικά" τον τότε αρχηγό των Μανιατών Κορκόδειλο Κλαδά, προσφέροντάς του για νομή και προσωπικό έσοδο την εύφορη πεδιάδα Έβρου. Ο Κλαδάς με γνήσιο Λακω-

νικό σθένος και πνεύμα του απάντησε πως "δεν έχω ανάγκη υπόδουλης γης, αλλά ελεύθερης..."

Τελικά ο πόλεμος Τουρκίας-Βενετίας, εξερράγη το 1463. Ο αρχιστράτηγος των Ενετικών δυνάμεων στην Ελλάδα, έστειλε προκηρύξεις παντού και καλούσε τους Πελοποννησίους να επαναστατήσουν κατά του "κοινού εχθρού". Οι Έλληνες υπάκουσαν και πρώτοι οι Μανιάτες υπό τον Κλαδά, ο οποίος κάλεσε σε γενική συνέλευση όλους τους οπλαρχηγούς της Μάνης στο Οίτυλο και όλοι τον εξουσιοδότησαν να ηγηθεί των πολεμικών ενεργειών παρά το πλευρό των Ενετών. Ακολούθησαν η Αρκαδία, η Σπάρτη, η Κόρινθος, η Πάτρα, το Άργος και η Μονεμβασιά.

Ο πρώτος χρόνος των επιχειρήσεων, έφερε νίκες και όλα τα φρούρια της Πελοποννήσου έπεσαν στα χέρια των Ελλήνων και των Ενετών. Ο θάνατος όμως του Αρχηγού των Ενετών Βερθόλδου της Έσσης στην πολιορκία της Ακροκορίνθου και η αντικατά-

Στην Τσίπα (παράλιο Οίτυλο) μας περίμενε η ερήμωση και η σιωπή. Μονάχα η γλυνκιά παρουσία της κυρά Ευγενίας, θα μας καλημερίσει καλοσυνάτα και σεμνά. Θα μας διηγηθεί με συγκρατημένη μελαγχολία τις παλιές δόξες.... "Νάσουν εδώ στα χρόνια που ζούσε ο παλπούς ο Πιέρρος Παναγιωταρέας...να δεις τότε πλούτια, γλέντια και δόξες... Μα θαρρείς μας βασκάνησε κακή μοίρα και όλα έγιναν ρημάδια...."

στασή του από τον άπειρο και ανίκανο Βαρβαρίγο, άλλαξε την πορεία του πολέμου. Οι Ενετοί τελικά θα υπογράψουν μίαν επαίσχυντο συνθήκη με τους Τούρκους, θα κρατήσουν μεν για λογαριασμό τους τα παράλια φρούρια της Πελλ/σου, αλλά και θα εγκαταλείψουν τους Μανιάτες στην μοίρα τους. Τον δε Κηαδά θα υποχρεωθούν να τον επικηρύξουν ζωντανό ή νεκρό για το κολοσσιαίο ποσό της εποχής εκείνης των 10.000 χρυσών δουκάτων!

Οργισμένοι οι Μανιάτες από την παρασπονδία των Ενετών, και υπό την ηγεσία πάντα του Κηαδά, απτόητοι και μανιασμένοι θα κηρύξουν πόλεμο και κατά της Βενετίας.

Ο Σουλτάνος φοβούμενος ότι η Δύση μπορούσε να συνασπισθεί εναντίον του, απεφάσισε να εισβάλλει στην Μάνη με μια μεγάλη στρατιά προκειμένου να συντρίψει την ανταρσία των Μανιατών. Ο Κηαδάς θα διατάξει την εκκένωση του Οιτύλου και των άλλων πόλεων. Τα γυναικόπαιδα θα κρυφ-

τούν σε απάτητα βουνά και ο ίδιος με τις δυνάμεις του, θα αποσυρθούν σε επίκαιρα σημεία περιμένοντας την Τουρκική στρατιά να εισβάλλει στην έρημη Μάνη. Οι Τούρκοι στο πέρασμά τους, έσπειραν φωτιά και καταστροφή. Ο Κηαδάς, αφού τους εγκλώβισε στο εσωτερικό της Μάνης, επετέθη και απέκλεισε κάθε δίοδο διαφυγής. Η ήττα των Τούρκων υπήρξε συντριπτική.

Ακολούθησε και δεύτερη εκστρατεία των Τούρκων αργότερα, χωρίς να σταματήσουν και στο ενδιάμεσο οι μάχες φθοράς των αντιπάλων. Τελικά ο Κηαδάς, αφού θα διασκορπίσει στα όρη εν ασφαλεία τους πολεμιστές του, θα αναχωρήσει μετά από αμέτρητες περιπέτειες από το Πόρτο-Κάγιο και θα καταφύγει στην Νεάπολη όπου ο βασιλιάς Φερδινάνδος, θα τον δεχτεί και θα τον φιλοξενήσει με ιδιαίτερες τιμές.

Αδυνατώντας όμως να παραμείνει άπραγος και γεμάτος νοσταλγία, φεύγει για την Ήπειρο -τόπο καταγωγής των προγόνων του-

Αργάλος. Δύο επιβλητικοί πύργοι, δίπλα στα κατάσπαρτα χαλάσματα που με τον καιρό, όλο και πληθαίνουν.

Όπου ένας Μέδικος ξεκινά μια ρομαντική ιστορία...

και τίθεται στην πολεμική υπηρεσία του Γεώργιου Καστριώτη, γιου του Σκεντέρμπεη, συνεχίζοντας ασταμάτητα τους αγώνες του κατά των Τούρκων για τρία ολόκληρα χρόνια. Θα επιστρέψει ξανά στην Μάνη, θα οργανώσει μια νέα δύναμη από 15.000 Μανιάτες και θα συνεχίσει τον αμείλικτο πόλεμο κατά των Τούρκων με αμέτρητες μάχες, έχοντας στο πλευρό του αυτή την φορά και τους μετανοημένους Ενετούς, που είχαν αντιληφθεί ότι δεν μπορούσαν να εμπιστευτούν τους Τούρκους. Ο Κηλαδάς, θα επιστρέψει και πάλι στην Ήπειρο και με μια μικρή ομάδα επαναστατών θα επιτεθεί κατά της Χειμμάρας. Εκεί θα πέσει ηρωικά αντιμετωπίζοντας υπέρτερες δυνάμεις και θα περάσει στην αθανασία σαν ο θρυλικός ιππότης των αγώνων της Μάνης, αλλιά και ο ηγέτης της πρώτης μεγάλης επανάστασης των Ελλήνων ενάντια στον κατακτητή, που δεν θα σταματήσουν μέχρι τον 20ο αιώνα.

Ο Βοητάρος έβλεπε την ιστορία, κυρίως σαν "ένα σύνολο από εγκλήματα, ανοησίας και δυστυχήματα των ανθρώπων" κάτι για το οποίο συμφωνούσε και ο Γίββων, ο δε Γουίη Ντυράν σημειώνει, πως "αι αμαρτίαι του ανθρώπου, πιθανόν να είναι τα λείψανα της ανόδου του μάλλον, παρά τα σίγματα της πτώσεώς του....."

Ανατρέχοντας κανείς στην ιστορία της Μάνης ιδιαίτερα της περιόδου που καλύπτει τον 17ο αιώνα -και όχι μόνο- βλέπει πόσο αληθινές είναι οι προαναφερθείσες σκέψεις. Θα μπορούσε να γράψει κανείς τουλάχιστον άλλη μια δωδεκάδα από παρόμοιους συλλογισμούς,, αλλιά δεν είναι ούτε χρήσιμο ούτε αναγκαίο. Και αν στο οδοιπορικό μας αυτό ασχολούμαστε τόσο πολύ με την ιστορία της Μάνης, το κάνουμε, γιατί και αυτή η αρχιτεκτονική ιδιομορφία του τόπου, είναι απόλυτα ταυτισμένη με την κοινωνική και πολιτική της πορεία μέσα στο χρόνο, αλλιά και με το φυσικό περιβάλλον μέσα στο οποίο έδρασε. Οι Μανιάτες δεν θα μπορούσαν να είναι αυτό

Στον Αγ. Γεώργιο, μας μάγεψε αυτό το αρχοντικό. Στα σκαλοπάτια του, στοχαστήκαμε το παρελθόν, τις χαρές, τις δόξες και τα πάθη που χαράχτηκαν σε τούτες τις πέτρες.

που είναι, αν είχαν γεννηθεί στην αρχαία Ιωνία.

Η Μάνη δεν έχει να σου προσφέρει την μαγεία των απέραντων δρυμών, ούτε ποτάμια ή γραφικές λίμνες, ηιμώνες ή πεδιάδες γεμάτες πράσινο και χρώμα. Η Μάνη είναι τραχειά, σκληρή και αποστεωμένη, σαν τους πρωτοχριστιανούς αναχωρητές της ερήμου, που ακόμα μας τρομάζουν όταν τους βρή-
πουμε σε παλαιϊκές τοιογραφίες.

Να γιατί έγραψα πιο πάνω πως η Μάνη δεν περιγράφεται.....

Και εδώ συμπληρώνω, πως η Μάνη δεν περιγράφεται χωρίς την Ιστορία της .

Ίσως ίσως, εκεί να έγκειται και η γοητεία που ασκεί σήμερα μέσα από την προοπτική του Χρόνου. Ας ανέβουμε λοιπόν στην κορυφή ενός πύργου, ας στενίσουμε τον γκρίζο και γυμνό ορίζοντα και μέσα από ένα φανταστικό χρονοσκόπιο, ας γυρίσουμε στο Χθες..

-Με την κατάλυση της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας (1473) αμέτρητοι έλληνες πρόσφυγες εγκαταλείπουν τα πατρία εδάφη

και σκορπίζονται στα τέσσερα σημεία της γης, προκειμένου ν'αποφύγουν την υποδούλωση στον Τούρκο κατακτητή.

Ένας απ' αυτούς ήταν ο Νικηφόρος Κομνηνός, γόνος της Αυτοκρατορικής οικογένειας, που μαζί με άλλους ευπατρίδες θα καταλήξουν στο Οίτυλο, όπου και θα εγκατασταθούν. Σε μια-δύο γενεές θα γίνουν η μία από τις δύο πιο ισχυρές οικογένειες της Μάνης με το όνομα Στεφανόπουλοι....

Έχουμε ήδη αναφερθεί και στην εγκατάσταση του Πιέρρου Μέδικου από το Ναύπλιο στην Μάνη, όπου και θα βρεθεί στην υπηρεσία του Τοπάρχη Ταινάρου, Κοντόσταυλου. Ο Πιέρρος Μέδικος, θα παντρευτεί την μοναχοκόρη του προστάτη του Ανθή ή Ανθούλα και έτσι θα γίνει ο γενάρχης της πομπηθηθέστερης και ισχυρότερης οικογένειας της Μάνης -αυτής των Μεδίκων ή Γιατριάνων- μαζί με την προαναφερθείσα των Στεφανόπουλων.

Ο Πιέρρος Μέδικος, λόγω της ευγενούς καταγωγής του, της εξαιρετικής παιδείας

Έχει και ο τόπος μας τη δική του Πομπηία.

αλλά και των άλλων χαρισμάτων του, έγινε τόσο δημοφιλής που οι κάτοικοι της Επαρχίας Ταϊνάρου, ζητούσαν την παραίτηση του πεθερού του και την ανάληψη της θέσεως του Τοπάρχου από τον γαμπρό του. Ο Κοντόσταυλος, τυφλωμένος από αντιζηλία και φθόνο, οργάνωσε και επέτυχε με δόλο, την δολοφονία του γαμπρού του Πιέρρου Μέδικου.

Έτσι άρχισε να ξετυλίγεται ένα ατέλειωτο νήμα αίματος, που έμελλε με τον ένα ή τον άλλο τρόπο να σφραγίσει και την ιστορία της Μάνης....

Η Ανθή Μεδίκου, αν και εγκυμονούσα, θα εγκαταλείψει την πατρική στέγη μετά απ' αυτό το ανόσιο έγκλημα και θα φτάσει ανήμερα των Χριστουγέννων στο Οίτυλο, όπου θα εγκατασταθεί και θα γεννήσει ένα αγόρι, που σύμφωνα με τα έθιμα της Μάνης θα πάρει το όνομα του αδικοχαμένου πατέρα του και θα ονομαστεί Πέτρος Β! Μέδικος.

Το παιδί αυτό, θα μεγαλώσει στο Οίτυλο κάτω από τις καλύτερες φροντίδες της μητέρας του, αλλά και με το μίσος για τον παππού και δολοφόνο του πατέρα του, για τον οποίο είχε ορκισθεί εκδίκηση. Θα παντρευτεί -άγνωστο

το όνομα της συζύγου του- και θα αποκτήσει έξη γιους, που θα γίνουν και τα μεγάλα κληριά του ισχυρού δένδρου των Μεδίκων στην Ελλάδα.

Στα έθιμα της Μάνης, αναφερθήκαμε στην συνήθεια που υπήρχε τότε, όταν μια οικογένεια είχε διαφορές με μίαν άλλη, κανένα μέλος της ή υποτακτικός δεν μπορούσε ούτε καν να περάσει μέσα από την περιοχή ή τα κτήματα του αντιπάλου της. Έτσι όταν μια ηλικιωμένη υποτακτική του Κοντόσταυλου θέλησε να πάει στην Καλαμάτα, έκανε το λάθος να περάσει από το Οίτυλο, διασχίζοντας τις απέραντες εκτάσεις που ανήκαν ήδη στην οικογένεια των Μεδίκων, για να "κόψει δρόμο". Έγινε όμως αντιληπτή, συνειδήθη και επεστράφη άναυδη πίσω στο Ταίναρο. Οργισμένος ο Κοντόσταυλος για την προσβολή που του έγινε, μάζεψε τα παλικάρια του, βάδισε κατά του Οίτυλου και στρατοπέδευσε στην θέση Τσίπα (παράλιο Οίτυλο). Απ'εκει, έστειλε μήνυμα στον Πέτρο Μέδικο -και εγγονό του- πως για να λυθεί η προσβολή, έπρεπε να μονομαχήσουν οι δύο τους. Ο Πέτρος Μέδικος δέχτηκε και κανονίστηκαν οι λεπτομέρειες.

Μια χαρακτηριστική γωνιά στην Κοίτα, ένα από τα Μανιάτικα χωριά που πρέπει να σταθούμε.

Θα μονομαχοῦσαν την επομένη το πρωί δίπλα στην εκκλησία της Παναγίας με ὄπλο το τόξο. Ένας ἔμπιστος υποτακτικός της Ανθῆς ονόματι Μπαζίνας που υπεραγαπούσε τον Πέτρο, μόλις ἔμαθε τα νέα και φοβούμενος για την ζωή του Κυρίου του, πήρε την μοιραία ἀπόφαση. Κρύφτηκε στους θάμνους δίπλα ἀπὸ το σημεῖο της μονομαχίας και μόλις ἔφτασαν οἱ δύο μονομάχοι-αντίπαλοι με τους συνοδούς τους -ανάμεσα τους και η Ανθή Κοντόσταυλου Μεδίκου- πριν προλάβουν να κάνουν την παραμικρή κίνηση, ο Μπαζίνας με το δικό του τόξο, ἔστειλε τον Κοντόσταυλο στον...ἄλλο Κόσμο.

Ο Πέτρος Μέδικος, θέλησε να τιμωρήσει αυστηρά τον υποτακτικό του, ἀλλὰ η μητέρα του Ανθή του εἶπε πως ἴσως ἦταν θέλημα της Μοίρας να σκοτωθεῖ ο Κοντόσταυλος με δόλιο τρόπο και ο ἴδιος, ὅπως με δόλο εἶχε δολοφονήσει τον ἄντρα της και πατέρα του. Η Ανθή δεν ἀρκέστηκε να εξευμενίσει τον γιο της, ἀλλὰ ἀνιγγεῖθε πως κάνει τον Μπαζίνα ψυχογιό της, δηλ. τον υιοθετοῦσε ἀπὸ εκείνη την στιγμή και τον θεωροῦσε σαν τον 7ο εγγονό της! Η παράδοση ῥεῖ, πως για να εἶναι ὁμως και δίκαιη, καταράστηκε τον

Μπαζίνα "να μην πηθαίνει το σπέρμα του πέραν του ἐνός" και μέχρι σήμερα, αν και ἔχουν περάσει 400 χρόνια ἀπὸ τότε, ὑπάρχει πάντα ἔ ν α ρ με το ἐπώνυμο Μπαζίνας, καταγόμενος ἀπὸ ἐκεῖνο τον ἔμπιστο και αφοσιωμένο ψυχογιό της Ανθῆς και του Πέτρου Β! Μεδίκου.

Οι βασικοί κλάδοι του οικογενειακού δέντρου του Πέτρου Μεδίκου, με την πάροδο των αἰώνων, πήραν διάφορα παρεπίθετα, κυρίως ἀπὸ το μικρό ὄνομα ἐνός ἐκάστου, ὅπως τα παιδιά του Αποστόλου καλοῦνται Αποστολάκος, του Γιαννάκη Γιαννακάκος κ.ο.κ. Ἰδού λοιπὸν ἕνας πρόχειρος πίνακας ἀπὸ τις γενιές που προήλθαν ἀπὸ τον Πιέρρο Μέδικο της Μάνης και τα 6 εγγόνια του.

1. Μιχαήλης Μέδικος = Δεκούλιοι - Ποῦλχρονη - Παπαδόπουλοι.
2. Ἰωάννης Ραζέλιος
Μέδικος = Αποστολάκος - Γιαννακάκος - Γιανναρέας - Ιατρόπουλος - Μιχαήλας - Μιχαήλας - Μπασιονίθας - Παναγιωταρέας - Σωτηράκος - Τσινέας - Σταυρέας - Πετράκος - Ραζέλιος-Ρουμπέας-Πιεραράκας-Παπαδέας κ.ά. π.
3. Λουκάς Μέδικος = Βαρβεράκης-Δαγρέας-

- Μπαταλήρης-Παπαδέας-Σκουντζέας
 4. Σαλημάνος Μέδικος = Μοτσόβολος κ.ά.η
 5. Κούρος Μέδικος = Μπαρέλιος - Πιερουλίδης - Ανδρώνης - Ψαρέας - Πατρινέλης - Βοϊδάκος.
 6. Γαίος Μέδικος = Γατέας-Ζαρουλέας-Καράμπελλας-Στρατηγαρέας και Ραΐκος.

Μια αποτυχημένη απόπειρα μετοικεσίας

Οι δύο μεγάλες αυτές οικογένειες θα ηγεμονεύσουν την Μάνη για αιώνες και σε συνεργασία με την Βενετία, θα επιχειρήσουν για άλλη μια φορά να απελευθερώσουν την Πελοπόννησο από τον Τουρκικό Ζυγό. Η Βενετία θα στείλει τον Φρανσίσκο Μοροζίνη με στόλο στην Καλαμάτα και οι Μανιάτες θα τον συνδράμουν με κερσαίες δυνάμεις στην κοινή πολιορκία της πόλης, η οποία δεν θα αργήσει να παραδοθεί. Μετά απ' αυτή την επιτυχία οι Μανιάτες ζήτησαν από τον Μοροζίνη να προχωρήσουν μαζί στις επόμενες πολεμικές επιχειρήσεις, αλλιά επειδή η πολιορκία της Κρήτης από τους Τούρκους είχε φέρει σε δεινή θέση τους εκεί Ενετούς, ο Μοροζίνης εγκατέλειψε τους Μανιάτες αβοθήητους και μόνους για άλλη μια φορά. Απογοητευμένοι και πικραμένοι οι Μανιάτες και μπροστά στις αναμενόμενες συνέπειες που θα υφίσταντο εκ μέρους της Τουρκίας, απεφάσισαν με πρωτοβουλία των δύο μεγάλων οικογενειών, να έρθουν σε επαφή με την δειναστεύουσα οικογένεια των Μεδίκων της Φλωρεντίας, προκειμένου να μεταναστεύσουν στην Τοσκάνη (1663). Πράγματι μια αντιπροσωπεία με επικεφαλής ένα μέλος της κάθε οικογένειας, μετέβη στην Φλωρεντία και συναντήθηκε με τον Δούκα Φερδινάνδο Μέδικο, ο οποίος τους δέχτηκε με εξαιρετική εύνοια και μάλιστα ενέκρινε το αίτημα των Μανιατών να εγκατασταθούν στην περιοχή της Τοσκάνης.

Συνετάχθη μάλιστα και σχετικό Πρωτόκολλο, το κείμενο του οποίου διεσώθη μέχρι τις ημέρες μας. Αλλιά η συμφωνία αυτή, δεν πραγματοποιήθηκε εκείνη την χρονιά, αλλιά αργότερα και χωριστά για τις δύο οικογένειες, εξ αιτίας του αδελφοκτόνου πολέμου που ξέσπασε ανάμεσα στους Μεδίκους και τους Στεφανόπουλους.

Τελικά οι μεν Μεδικοί μετανάστευσαν στην Φλωρεντία (Τοσκάνη) το 1670-71 οι δε

Στεφανόπουλοι το 1674-75 στην περιοχή της Γένοβας πρώτα και στην συνέχεια στην Κορσική.

Όπου ένας τυχοδιώκτης, θα σφραγίσει την Μοίρα της Μάνης

Τον διχασμό και τις τραγικές συνέπειες από τον αδελφοκτόνο πόλεμο ανάμεσα στις δύο τρανές οικογένειες, τον πέτυχε τελικά ένας νεαρός και φιλόδοξος τυχοδιώκτης, αλλιά και η.....Τουρκική διπλωματία η οποία κατάφερε ό,τι δεν είχε πετύχει με τόσους πολέμους ενάντια στην Μάνη.....

Ο Λιμπεράκης Γερακάρης, καταγόταν από καλή οικογένεια (των Κοσμάδων) και είχε υπηρετήσει στον Ενετικό στόλο, κάτι που αργότερα τον βοήθησε στο να γίνει ένας από τους τρομερότερους πειρατές του Αιγαίου!

Όταν ο Μέγας Βεζύρης Κιοπρουλής, αντελήφθη ότι με τον πόλεμο δεν μπορούσε να υποτάξει τους Μανιάτες, έστειλε ισχυρό στόλο υπό τον Χασάν-Μπαμπά στην Μάνη, αλλιά με..... προτάσεις ειρήνης!! Ζητούσε την φόρου υποτέλεια της Μάνης, αλλιά με αυτοδιοίκηση από τοπικό άρχοντα (Μπέη) που θα διορίζε η Υψηλή Πύλη, την μη συμμετοχή των Μανιατών σε άλλες πολεμικές ενέργειες και την παράδοση νεαρών ομήρων από όλες τις ισχυρές οικογένειες ιδίως των Μεδίκων και Στεφανόπουλων.

Οι όροι εξόργισαν τους Μανιάτες, επετέθησαν και κατέστρεψαν τον στόλο του Χασάν-Μπαμπά στις Κυτιές και ετοιμάστηκαν για άλλον έναν μακροχρόνιο πόλεμο με τους Τούρκους. Τότε ο Κιοπρουλής εστράφη στον Λιμπεράκη Γερακάρη και του επρότεινε ν' αναλάβει αυτός καθήκοντα σαν πρώτου Μπέη της Μάνης, αρκεί να μπορεί να ελέγχει τις δύο μεγάλες οικογένειες. Ο Γερακάρης, χωρίς να ομολογήσει σε κανέναν τις επαφές που είχε με τους Τούρκους, πλησίασε την οικογένεια των Μεδίκων -για να έχει την προστασία τους- και ούτε λίγο ούτε πολύ, ζήτησε σε γάμο την κόρη του Ιάκωβου Μεδίκου, Μαρία, την οποία όμως είχε ζητήσει προηγουμένως σε γάμο ένας Στεφανόπουλος, ο Μιχαήλ Λεμιθάκης!

Οι γονείς της Μαρίας, προτίμησαν τον Γερακάρη, ο οποίος έχοντας σαν δύναμη πίσω του αυτή της οικογένειας των Μεδίκων, άρχισε το.....αποστολικό του έργο! Να πείσει τους Μανιάτες πως ένας ντόπιος

Σκόρπιοι μικροί οικισμοί, που παρά την εγκατάλειψή τους μαγεύουν το μάτι του ταξιδιώτη.

Διοικητής (Μπέης) θα έβρισκε για πάντα τα προβλήματα που είχαν οι Μανιάτες με τους Τούρκους και θα μπορούσαν στο εξής να ασχοληθούν ελεύθεροι και ειρηνικά με τα έργα τους, χωρίς άλλες προστριβές.

Οι φήμες άρχισαν να οργιάζουν πλέον γύρω από τις δραστηριότητες και τους τελικούς σκοπούς του Γερακάρη, μέχρις ότου και η μηστή του Μαρία Μεδίκου, του ζήτησε να διαψεύσει δημόσια τις επαφές που έβλεπε πως είχε με τους Τούρκους.

Εκείνος την αγνόησε και συνέχισε τις προσπάθειές του. Τότε η Μαρία εστράφη στον Μιχαήλ Στεφανόπουλο Λεμιθάκη τον οποίο φαίνεται πως συμπαθούσε πολύ περισσότερο του Γερακάρη και χωρίς να ζητήσει την άδεια των γονέων ή των συγγενών της, έφυγε μαζί του κρυφά, χωρίς να φαντάζεται τις συνέπειες της πράξεώς της. Για τα ήθη και έθιμα της Μάνης, το γεγονός αυτό ήταν έγκλημα καθοσιώσεως και ιδιαίτερα προσβλητικό για την οικογένεια των Μεδίκων.

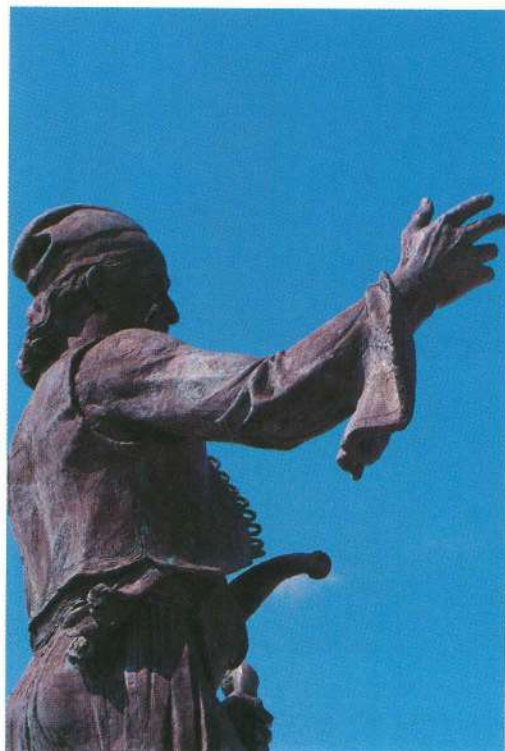
Έτσι ξεκίνησε ένας αμείλικτος και ρυσσαλέος πόλεμος μεταξύ των δύο οικογενειών που δίκασε όλη την Μάνη για 3 χρόνια και συσώρευσε συμφορές όσο και αμέτρητα

θύματα μεταξύ των δύο οικογενειών αλληλά και από όλες τις οικογένειες που τελούσαν υπό την προστασία της μίας ή της άλλης. (Από τότε άρχισαν να χτίζονται οι πύργοι της Μάνης, ώστε η κάθε οικογένεια να μπορεί να πολεμά η μία την άλλη εκ του σύνεγγυς και του ασφαλιούς).

Ο Λιμπεράκης Γερακάρης, μισούμενος από όλους, αλληλά και ντροπιασμένος από την φυγή της ωραίας Μαρίας, πούλησε την περιουσία του, εξόπλησε ένα ιστιοφόρο και έγινε..... πειρατής!! Όργωνε το Αιγαίο, λήστευε όποιο πλοίο συναντούσε και κατάπινε το μίσος του για τους Στεφανόπουλους και τους Μεδίκους, αλληλά συγκρατούσε και την φιλοδοξία του να γίνει Μπέης της Μάνης, για να μπορέσει έτσι να εκδικηθεί τους εχθρούς του. Ήξερε και μπορούσε να περιμένει.

Ο έρωτας, η φιλοδοξία και το μίσος, στάθηκαν ανέκαθεν τα μεγαλύτερα κίνητρα για να γραφτεί η ανθρώπινη ιστορία.....

Ο τρόμος που έσπειρε ο Γερακάρης σε όλη την Μεσόγειο ήταν τέτοιος, ώστε ολόκληρος ο Τουρκικός στόλος εβγήκε για να τον κυνηγήσει. Τον συνάντησε, ακολούθησε μια

*Στην πλατεία της Αρεόπολης, δεσπάζει
ο ανδριάντας του Πετρόμπεη Μαυρομυχάλη.
Το υψωμένο του χέρι, θαρρείς και καλεί
για πάντα τους Μανιάτες σε νέο ξεσηκωμό....*

πεισματική ναυμαχία και ο Γερακάρης έχασε τον πειρατικό του στόλο, συνελήφθη και μεταφέρθηκε σιδηροδέσιμος στην Κωνσταντινούπολη. Μετά από αίτημά του, παρουσιάστηκε στον Μεγάλο Βεζύρη τον οποίο έπεισε, πως ό,τι έκανε, το έκανε για το συμφέρον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (!). Κατάφερε να κερδίσει την ελευθερία του, την εκ νέου υποστήριξη της Υψηλής Πύλης, χρήματα και μέσα άφθονα, ώστε να καταφέρει τους Μανιάτες να τον αποδεχτούν για Μπέη τους.

Επέστρεψε στα πάτρια εδάφη, οργάνωσε μια ομάδα από τυχοδιώκτες προσωπικούς του φρουρούς και άρχισε για άλλη μια φορά την.....προπαγάνδα, προκειμένου να πείσει τους συμπατριώτες του να αποδεχτούν τεληκά τις "ευνοϊκές" προτάσεις των Τούρκων,

σαν τις μόνες συμφέρουσες για τον τόπο. Ταυτόχρονα, υπέδειξε στους Τούρκους να καταλάβουν τα διάφορα φρούρια της Μάνης, να τα ανοικοδομήσουν και να χτίσουν απέναντι από το Οίτυλο ένα νέο (Κελεφάς), χωρίς όμως και να προβούν σε οποιαδήποτε δίωξη ή πολεμική δράση κατά των Μανιατών. Έτσι ο Γερακάρης, έστηνε σιγά σιγά τον θανάσιμο ιστό, προκειμένου να εξαναγκάσει έστω και με την βία, να τον αναγνωρίσουν για Μπέη της Μάνης. Ιδιαίτερα από το φρούριο της Κελεφάς, οι Τούρκοι μπορούσαν να ελέγχουν κυρίως το Οίτυλο που ήταν η καρδιά της Μανιατικής αντίστασης, αλλά και η βάση των δύο οικογενειών που ο Γερακάρης μισούσε θανάσιμα. Ο εμφύλιος πόλεμος ανάμεσα στις δύο οικογένειες είχε λήξει λόγω της στενής πολιορκίας των Τούρκων και της ολοφάνερης πλέον συνεργασίας του Γερακάρη μαζί τους, αλλά και διότι αμφότερες οι οικογένειες είχαν εξαντληθεί σε έμψυχο αλλά και άψυχο υλικό.

Ο Γερακάρης έκρινε πως είχε έρθει η στιγμή να τιμωρήσει τους αντιπάλους του, αλλά και με την τρομοκρατία που ήδη ασκούσε, να επιβληθεί βιαίως. Μια νύχτα, πολιορκησε αιφνιδιαστικά το Οίτυλο με την φρουρά του, συνέλαβε 35 Οίτυλιώτες -οι περισσότεροι Στεφανόπουλοι- μεταξύ των οποίων και ο προσωπικός θανάσιμος εχθρός του Μιχαήλ Σταφανόπουλος-Λεμιθάκης. Τους μετέφερε δέσιμους στην κεντρική πηλατεία, τους εδίκασε με συνοπτικές διαδικασίες σαν εχθρούς της Μάνης (!) διότι συνεργάζονταν δήθεν με τους Ενετούς και στην συνέχεια τους εξετέλεσε εν ψυχρώ. Ακολούθησαν και άλλες εκτελέσεις και διωγμοί, επέβαλε μια στυγνή τρομοκρατία και αύξησε το γενικό μίσος εναντίον του. Στην συνέχεια εστράφη και κατά των Μεδίκων, συνέλαβε πέντε μέλη της και τα παρέδωσε σαν ομήρους στον αγά του φρουρίου της Κελεφάς, ο οποίος τους μετέφερε στην συνέχεια στον Μυστρά όπου και εξετελέστησαν. Η γενική κατακραυγή, η οργή και το μίσος που ξεσήκωσε εναντίον του, αλλά και η σταδιακή εγκατάλειψή του από τους Τούρκους που έβλεπαν ότι δεν μπορούσε ή ήταν ανίκανος να επιβάλει την πολιτική τους στους Μανιάτες, τον ανάγκασαν για άλλη μια φορά να εγκαταλείψει την Μάνη. Έφυγε νύχτα με ένα μικρό ιστιοφόρο, άρχισε και πάλι την πειρατεία, έως ότου συνελήφθη αιχμάλωτος και μετεφέρθη στις

φυλακές της Κωνσταντινουπόλεως.

Μετά από δέκα σχεδόν χρόνια ο Κιοπρουλήθ θα τον θυμηθεί λόγω του νέου πολέμου Βενετίας-Τουρκίας και θα τον καλέσει να αναλάβει εκ νέου πολεμική δράση ενάντια στην Βενετία και την σύμμαχό της Μάνη. Εκείνος εδέχθη, αλλιά έθεσε και τους δικούς του όρους. Να τον διορίσει η Υψηλή Πύλη επισήμως και με ειδικά προνόμια σαν ηγεμόνα της Μάνης, όπως ακριβώς διόριζε τους ηγεμόνες της Μοηδοβλαχίας (!). Να του αναγνωρισθούν ειδικά προνόμια, διοικητικά και φορολογικά. Να του παραχωρηθεί στρατιωτικό σώμα υπό τας διαταγές του. Να του δοθεί το δικαίωμα να απονέμει αμνηστία και χάρη σε όποιον αυτός έκρινε.

Είναι απίστευτο και όμως αυτοί οι όροι έγιναν αποδεκτοί, εστέφη (!) επισήμως στο πατριαρχείο σαν Ηγεμόνας της Μάνης, έφερε επίσημη ενδυμασία, είχε προσωπική αυλή και τέλος παντρεύτηκε την ανηψιά του πρώην ηγεμόνα της Μοηδοβλαχίας Δούκα, την Αναστασία Βουχουζεστή. Με μια δύναμη 8.000 ανδρών κινήθηκε προς νότον και στρατοπέδευσε στα Μέγαρα. Έστειλε προκηρύξεις στους Μανιάτες υποσχόμενος πλήρη αυτονομία και ειδικά προνόμια, αρκεί να αποδέχοντο τον διορισμό του σαν Ηγεμόνος της Μάνης. Κανένας όμως δεν ήταν διατεθειμένος να δεχτεί έναν τυχοδιώκτη και σφαγέα των Μανιατών για ηγεμόνα του. Οργανώθηκαν αμέσως στρατιωτικά σώματα τα οποία ενώθηκαν με αντίστοιχα Ενετικά και βάδισαν προς την Κόρινθο για να συναντήσουν τον Γερακάρη. Μετά από σφοδρή σύγκρουση, οι Ενετομανιάτες υποχώρησαν στο Άργος και στην συνέχεια στην Τρίπολη. Στην διάρκεια αυτής της πορείας ο Γερακάρης έχανε ορθένα και περισσότερες δυνάμεις, αλλιά και κατάλαβε πως θα του ήταν αδύνατον να φτάσει και πολύ περισσότερο να καταλάβει την Μάνη.

Στρατοπέδευσε στο Βραχώρι με το πρόσχημα του επερχομένου χειμώνα, αναβάλλοντας την κάθοδό του στην Μάνη. Άλλαξε πολιτική, άρχισε να κάνει δωρεές σε εκκλησίες και μοναστήρια, να ενισχύει τους φτωχούς, ώστε να διαδοθεί παντού η "καλή" του συμπεριφορά απέναντι των χριστιανών, αλλιά και να διαδίδει πως ο πραγματικός εχθρός των Ελλήνων ήταν η Βενετία που τόσες και τόσες φορές τους είχε προδώσει.

Αυτή όμως η στάση του Γερακάρη, κίνησε τις

υποψίες των Τούρκων, οι οποίοι προσπάθησαν μάλιστα να τον δολοφονήσουν με δόλο. Εκείνος το αντελήφθη και..... άρχισε να έχει επαφές με τους Ενετούς! Με ενδιάμεσους φίλους του, κατάφερε να γίνει αποδεκτός από τους Ενετούς, να λάβει και πάλη ειδικά προνόμια απ' αυτούς και να εγκαταλείψει τους Τούρκους. Η αλληγορoσαλλη όμως συμπεριφορά του, το εριστικό και εκδικητικό του χαρακτήρα του δεν τον άφησαν να πολιτευτεί ορθά. Καταγγέθηκε στους Ενετούς για την δήωση που επέβαλε στην Άρτα για καθαρά εκδικητικούς λόγους, με αποτέλεσμα να συλληφθεί, να του αφαιρεθούν όλα τα προνόμια και να μεταφερθεί σιδηροδέσμιος στην Μπρέσια, όπου και θα πεθάνει στην φυλακή το 1695 σε ηλικία 50 ετών. Έτσι θα λήξει άδοξα η παραώδης ζωή αυτού του ανθρώπου που τόσα δεινά έφερε στην πατρίδα του αλλιά και σε τόσους ανθρώπους.

Η τελική μετοικεσία και η παρακμή

Μετά από όλα αυτά τα τραγικά γεγονότα, με την συνεχή παρακοιούθηση πλέον των Τούρκων, την εξάντληση της Μάνης σε έμψυχο υλικό, αλλιά και μπροστά στο δίλημμα να υποταχθούν στους ακόμα πιο σκληρούς όρους που έθεταν οι Τούρκοι, απεφασίσθη τελειoδika αυτή την φορά, ο εκπατριsmός των δύο μεγάλων οικογενειών. Πρώτοι έφυγαν οι Μεδικοί για την Τοσκάνη και μετά οι Στεφανόπουλοι για την περιοχή της Γένουας και στην συνέχεια στην Κορσική. Υπολογίζεται ότι τουλάχιστον 3.000 άνθρωποι -μέλη και συγγενείς των δύο οικογενειών- εγκατέλειψαν τα πατρία εδάφη και διασώζονται οι περιγραφές των τελευταίων τραγικών στιγμών της αναχώρησής των.

Τόσο οι Μεδικοί όσο και οι Στεφανόπουλοι, θα βρεθούν σύντομα στον κλοιό της Καθολικής εκκλησίας, θα προσηλυτιστούν και σιγά σιγά, μακριά από την αγαπημένη τους γη, θα αφομοιωθούν και θα χάσουν τις μνήμες που τους έδεναν με τα πατρία εδάφη. Όλες αυτές οι ψυχές θα σβυστούν από τους χάρτες της Μάνης που θα τους θρηνεί σαν παντοτινά χαμένους, αν και φαίνεται ότι οι Στεφανόπουλοι της Κορσικής "άντεξαν" περισσότερο στην πίεση της αφομοίωσής τους.

Πολλές γενιές αργότερα, η Δούκισσα Λάουρα

Σαίν-Μαρτέν Περμόν ντ' Αμπραντές, (1784-1838) κόρη του Γάλλου Περόν και της Ελληνίδας Πανώρας Κορμηνού και μετέπειτα συζύγου του Στρατάρχη του Ναπολέοντος Ζυνό, έγραψε στα απομνημονεύματά της και προσπάθησε μέσω αυτών να αποδείξει με ιστορικούς ισχυρισμούς, ότι ο Ναπολέων Βοναπάρτης ήταν ελληνικής καταγωγής, προερχόμενος μάλιστα από τους καταφυγόντες από την Μάνη στην Κορσική πρόσφυγες Κορμηνούς. Υποτίθεται ότι το όνομα Βοναπάρτης προερχόταν από την Οικογένεια του Καθόμερου Κορμηνού που στα Ιταλικά είχε γίνει Buonaparte = Βοναπάρτης.

Γεγονός πάντως είναι ότι το 1808 ο Ναπολέων σχεδίαζε να επιτεθεί κατά της Τουρκίας, και έστειλε στην Μάνη "τους δύο αδελφούς Δήμο και Νικολό Στεφανόπουλους Κορσικανούς εμπιστούς του εξ Οιτύλου καταγομένου με επιστολήν και ειδικήν εντολήν προς τον Τζανήμπεν ίνα συνεννοηθώσι και λάβωσι παρ'αυτού, αναγκαίας πληροφορίας περί της πολεμικής καταστάσεως και πιθανής συνεργασίας των Μανιατών..."

Ο Τζανήμπες τους δέχτηκε με εξαιρετική φιλοξενία και τους παρέδωσε ένα άγαλμα της Ελευθερίας το οποίο αγαπούσαν ιδιαίτερα οι Μανιάτες, για να το παραδώσουν στον Ναπολέοντα, μαζί με τα αισθήματα φιλίας των Μανιατών. Το άγαλμα αυτό βρίσκεται σήμερα στο Μουσείο του Λούβρου, σαν ανάμνηση αυτής της επαφής με τον Ναπολέοντα.

Ίσως τελικά οι Στεφανόπουλοι, ζώντας στα άγρια τοπία της Κορσικής να κρατούσαν πιο ισχυρή την μνήμη της μακρινής πατρίδας και τελικά στην κονίστρα της ιστορίας, είχαν κερδίσει τους Μεδίκους, χαρίζοντας στον Κόσμο έναν Ναπολέοντα που με την μεγαλοφυΐα του δεν θα μπορούσε παρά να έχει στο αίμα του κάτι ελληνικό.

Μια ρομαντική ιστορία

Θυμάστε ότι η Ανθή Κοντόσταυθου-Μεδίκου, μετά την δολοφονία του συζύγου της, κατέφυγε ανήμερα των Χριστουγέννων στο Οίτυλο. Προκειμένου να κρατηθεί αδιατάρακτη η συνοχή της οικογένειας, τόσο η Ανθή όσο και ο γιος της Πέτρος Β! Μένδικος, συνέταξαν μια διαθήκη, της

οποίας τους όρους, ορκίστηκαν όλοι οι απόγονοί τους να τηρούν με ευλάβεια και πίστη "έως συντελείας του αιώνας".

Οι όροι αυτοί συνοδεύονται και από ένα οικογενειακό μυστικό, το οποίο υποχρεούνται να γνωρίζουν μόνον οι Μεδικοί, να μην μαρτυρούν σε κανέναν μέχρι να πεθάνουν, μήπως και υποστούν την κατάρα των προγόνων τους στην ίδια τους την οικογένεια.

Η διαθήκη αυτή λέει ανάμεσα στα άλλα.

....." Πάντες οι Μεδικοί, σας αφήνομεν εντολήν να εορτάζετε ομού άπαξ του έτους, κατά την ημέρα των Χριστουγέννων, καθ' ήν να εκκλησιάζεσθε άπαντες εις τον ναόν του Σωτήρος της οικογενείας των Κακασαγγιάνων με τους οποίους έχομεν έβηθη εις συμφωνίαν δια τούτο, μέχρις ότου κτίσπετε οικογενειακόν ιδικόν σας ναόν και μετά τον εκκλησιασμόν πάντες να μεταβαίνετε να χαιρετάτε το κατά το έτος εκείνο υποχρεωτικώς οφείλοντα να εορτάζη αδελφόν, αρχής γενομένης κατά ηλικίαν από του μεγαλύτερου, να συντρώγητε, να συνδιασκεδάζετε καθ' όλην την ημέραν και περί το τέλος της εορτής να γίνηται η ανακοίνωση του οικογενειακού μυστικού εις τους ενήλικους άρρενες Μεδίκους, αυτό δε να συνεχίσουν και οι απόγονοί σας δια μέσου των αιώνων, εφ'όσον υπάρχουν άρρενες Μεδικοί. Κατά την ημέραν εκείνην οφείλουν πάντες να προσέρχωνται εις την εορτήν, πάσα προστριβή, διαφορά, έχθρα, μίσος μεταξύ των μελών της οικογενείας των Μεδίκων οφείλει να ηθασμονήται. " Η διαθήκη αυτή, εκτελείται επακριβώς από τότε (1550) μέχρι σήμερα, με την διαφορά ότι λόγω του πλήθους των απογόνων της οικογενείας, λαμβάνουν μέρος εκ περιτροπής, μόνο πέντε μέλη από τους απογόνους κάθε αδελφού, το σύνολον 35.

Η γιορτή γίνεται στο ναό των Ταξιαρχών που ανήκει στην οικογένεια των Μεδίκων, με επιμνημόσυνη δέηση υπέρ των ψυχών των γεννητόρων και των άληλων προγόνων τους. Ακολουθεί η επίσκεψη στον εορτάζοντα αδελφό και το μεσημέρι κάθονται όλοι σε κοινό τραπέζι. Γύρω στην δύση του ηλίου, ο πρεσβύτερος των εορταζόντων, καλεί τους ενήλικους Μεδίκους στην εκκλησία των Ταξιαρχών η οποία κλειδώνεται ερμητικά, τους δίνει τον ασπασμό της αγάπης και μετά με κάθε προφύλαξη και μυστικότητα, γίνεται η ανακοίνωση του μυστικού της οικογένειας, που κατά την παράδοση το έφερε ο πρώτος

Πιέρρος Μέδικος από την Φλωρεντία - Ναύπλιο - Μάνη.....

Αυλαία

Δεν είναι δυνατόν φίλε αναγνώστη να σε κουράσω άλλο.

Η συνοδοιπορία μου μαζί σου, στην ατραπό της Μανιάτικης ιστορίας θα είναι το ίδιο κακοτράχαλη και κουραστική και η ανάσα μας θα κόβεται σε κάθε γωνιά αυτής της αιματοβαμμένης γης, έτσι που κάποιος από τους δύο

μας θ'αποκάμει.....

Πάνω από τα κιτρινισμένα φύλλα του παρελθόντος, καταγράφεται η απίστευτη πορεία και το δράμα αυτής της γης, που για 400 χρόνια βρισκόταν στο επίκεντρο της πολιτικής σκηνής της Ευρώπης.

Σουητάνοι και Μ.Βαζυράδες, Δούκες, Πρίγκιπες και Δόγηδες, η Αικατερίνη η Μεγάλη, ο Ορλώφ, ο Κατσαντώνης, ο Μοροζίνης και ο Ναπολέοντας, ο Ιμπραήμ και ο Κατσώνης, οι Κοθοκοτρωναίοι και οι Μαυρομιχαλαίοι, είναι λίγα από τα ονόματα που έπαιξαν το καθένα

Οικοσημο. Ένα σπάνιο ντοκουμέντο

(Ευγενής παραχώρηση για το ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ του Κ. Μιχ. ΜΙΑΤΣΙΝΙΑΑ, από το προσωπικό του αρχείου)

Το οικοσημο του Πιέρου Μεδίκου, όταν ήταν βάιλος του Άργους και Ναυπλίου. Αυτό

στοιχεία υπάρχουν σ' αυτό τον θηρεό, που πιστοποιούν -

ίσως - την άμεση συγγενεία του

με τον Οίκο των Μεγάλων Δουκών της

Τοσκάνης.

A. Το όνομά του όπως

αναγράφεται

PIERRE DE MEDICIS, είναι

πανομοιότυπο με την

αναγραφή των

ονομάτων της διάσημης

αυτής οικογένειας της Φλωρεντίας.

B. Τα έξι (6) σφαιρίδια του θηρεού τα οποία υπάρχουν και στον θηρεό των

Μεδίκων, των οποίων όμως ο συμβολισμός παραμένει άγνωστος, παρά τις διάφορες ερμηνείες που κατά καιρούς έχουν δοθεί.

Το αναγραφόμενο DE ATHENIS μετά το όνομά του, επιβεβαιώνει την προέλευσή του εξ Αθηνών, όπου ήταν ανώτερο διοικητικό

στέλεχος στον Οίκο των Ατζαγιόλι, και πιθανότατα να ήταν

εξελληνισμένος από την μητέρα του. Έτσι το

ΠΙΕΡΡΟΣ ΤΩΝ ΜΕΔΙΚΩΝ

ΑΘΗΝΑΙΟΣ (ή εξ Αθηνών)

ακολουθούσε το όνομά του,

ίσως σε αντιδιαστολή από την

οικογένεια των Μεδίκων

που είχαν έδρα την Φλωρεντία.

Η πλήρης

μετάφραση της κυκλικής επιγραφής έχει

ως εξής:

ΠΙΕΡΡΟΣ ΤΩΝ ΜΕΔΙΚΩΝ

ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΒΑΛΙΟΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥ

ΝΑΥΠΛΙΟΥ. (Το Ναύπλιο στην περίοδο

της Ενετοκρατίας, ονομαζόταν NEAPOLIS DE ROMANIA).

1342

τους, τον δικό του ρόλο στην τεράστια σκηνή όπου επαίχτο σε συνέχειες η τραγωδία της Μάνης.

Η εθνική συνείδηση της Μάνης δεν θα πάψει να αγωνίζεται για την Ελευθερία, όχι μόνο για τη γη των πατέρων της, αλλά για όλη την Ελλάδα. Στις 17 Μαρτίου 1821 ο Πετρόμπεης Μαυρομικαήλης θα συνάξει όλους τους οπλαρχηγούς της Μάνης, στην εκκλησία των Ταξιαρχών στην Αρεόπολη και στην ηλιαιότητα αυτή, θα υψώσει τη σημαία της Επανάστασης 8 ημέρες πριν από την Αγία Λαύρα. Οι αγώνες των Μανιατών για την ανεξαρτησία και οι αμέτρητες θυσίες είναι γνωστές. Αλλά και μετά, δεν θα βάλουν το σπαθί στο θηκάρι του. Μανιάτες εθελοντές θα πολεμήσουν στον αγώνα για την απελευθέρωση της Κρήτης και της Μακεδονίας και μέχρι τα πρόσφατα γεγονότα που σημάδεψαν τη σύγχρονη ιστορία η Μάνη ήταν παρούσα. Στο διάβα των αιώνων, ο απόηχος των Θερμοπυλών, θα ηχεί σαν η παντοτινή φωνή της.....

Ώ ξειν αγγέλειν τοις Λακεδαιμονίοις...Νοερά στέλνω την ματιά μου στις καψαλιασμένες σάρκες της και ένας κόμπος στέκεται στον λαιμό μου. Σε καιρούς χαλεπούς σαν τους σημερινούς, η λέξη "παραμύθι" δεν μπορεί να καθύψει το καταστάλαγμα που μένει στην ψυχή σου, αν μπορέσεις ν' ακουμπήσεις έστω για λίγο, την πυρακτωμένη αυτή γη.

Να γιατί αυτό το οδοιπορικό δεν θα μπορούσε να είναι διαφορετικό, παρά μια επιτροχάδην αφή, πάνω σ' αυτό το σώμα που είναι γεμάτο ουλές και σημάδια.

Η ομορφιά της Μάνης, δεν βρίσκεται ούτε στα τοπία της, ούτε στους πύργους και τα γυμνά βουνά της. Η ομορφιά της Μάνης, είναι η ιστορία της. Είναι η αδιάκοπη και αδάμαστη ελληνική της φωνή.

Και όπως η Ποίηση δεν περιγράφεται έτσι και η Μάνη -το ξαναλέω- δεν περιγράφεται. Αλλά όσοι αγαπούν την ποίηση, τότε σίγουρα μπορούν ν'αγαπήσουν και την Μάνη.Γιατί από μόνη της, συιστά την ομορφότερη επιτομή Ποίησης που έγραψε η ελληνική ψυχή!

Κωνσταντίνος Καρακάσης έγραψε
Ναύπλιο - Οκτώβριος 1998

Υ.Γ. Χρωστώ θερμές ευχαριστίες στους φίλους που βοήθησαν σ'αυτή την γραφή. Ιδιαίτερα στους κ.κ. Δημ. Παναγιωταρέα, Σπύρο και Μιχάλη Μπατσινίδη.

ΧΡΗΣΙΜΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Λακωνίας,
0731/26243, 25898, Fax 26810
Δήμος Σπάρτης 26517
Γρ. Τουρισμού Δήμου Σπάρτης 24852
ΚΤΕΛ Λακωνίας 26441, 22857

ΑΡΕΟΠΟΛΗ (ΔΗΜΟΣ ΟΙΤΥΛΟΥ) 0733/51239
Ξενοδοχεία

LONDAS (A) 51360
ΠΥΡΓΟΣ ΚΑΠΕΤΑΝΑΚΟΥ (A) 51233
LIMENI VILLAGE (B) 51111, 51112
ΚΟΥΡΗΣ (C) 51340, 51307
ΜΑΝΗ (C) 51190, 51269

ΟΙΤΥΛΟ (Γρ. Οικισμού) 59269
Ξενοδοχεία

ΟΙΤΥΛΟ (A) 59222, 59253
PORTO VITILLO (C) 59210, 59220

ΔΙΡΟΣ (Γρ. Οικισμού) 52220
Ξενοδοχεία

ΔΙΡΟΣ (C) 52306, 52440

ΓΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ
Ξενοδοχεία

ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ (B) 54285
ΠΥΡΓΟΣ ΤΣΙΤΣΙΡΗ (B) 56297,56298
ΑΚΡΟΤΑΕΝΑΡΙΤΙΣ (E) 54205
ΑΚΡΟΓΙΑΛΙ (E) 54204

ΒΑΘΕΙΑ (Γρ. Οικισμού) 55292
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΞΕΝΩΝΕΣ (ΕΟΤ) 55244

ΔΗΜΟΣ ΓΥΘΕΙΟΥ 22210
Τουριστική Αστυνομία 22271
Λιμεναρχείο 22262
Μουσείο 22427

Ξενοδοχεία
LAKONIS (A) 22666, 22667
AKTEON (B) 23500, 23501
BELLE HELENE (B) 93001-5
CAVO GROSSO (B) 23488, 22897
GITHION (B) 23452
LARYSSION (C) 22021-6
MILTON (C) 22091, 22914
ΠΑΝΘΕΟΝ (C) 22166, 22289
ΖΕΥΣ (C) 22212, 23888
KRANAE (D) 24394, 22011
ΑΙΟΛΟΣ (D) 24391

